

Poradnik
szkolnego

wolontariatu

poradnik szkolnego wolontariatu

Wrocław 2021

Wydawca: Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego
pl. Dominikański 6, 50-159 Wrocław

Redakcja i korekta: Beata Nawrotkiewicz, Justyna Pater
Projekt okładki i skład: Beata Nawrotkiewicz
Konsultacja prawna: r.pr. Małgorzata Skiba

Ikony pochodzą z serwisu Freepik: rawpixel.com / Freepik

Wydanie I, Wrocław 2021

Copyright © by Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego 2019, 2021

ISBN: 978-83-95927-3-9

Spis treści	
Wstęp	7
Od redakcji	9
Słowniczek pojęć używanych w poradniku	9
O Autorach	11
1. Wolontariat szkolny. Idea i organizacja	
(Monika Kordylewska)	13
1.1. Po co wolontariat w szkole?	13
1.2. Jak założyć i prowadzić szkolną grupę wolontariatu	
– krok po kroku (opracowanie: Redakcja)	15
1.3. Współpraca z lokalnymi instytucjami	18
1.4. Rekrutacja wolontariuszy	18
1.5. Wolontariat w szkole podstawowej	
i ponadpodstawowej	21
1.6. Spotkania wolontariatu	25
1.7. Drogi komunikacji	26
1.8. Dokumenty (opracowanie Redakcja)	27
1.9. Integracja wolontariuszy	31
1.10. Szkolenia i warsztaty	33
2. Aspekty formalno-prawne wolontariatu szkolnego	
(Jacek Bednarek)	35
2.1. Kto jest, a kto nie jest wolontariuszem	35
2.2. Kto może korzystać z pracy wolontariuszy	36
2.3. Wolontariat szkolny	38
2.4. Obowiązki formalne	44
2.5. Dokumentowanie pracy wolontariusza	52
2.6. Zakończenie współpracy	52
2.7. Punkty przy naborze do szkół ponadpodstawowych	53
2.8. Organizacja zbiórek	54
3. Rola koordynatora	
(Agnieszka Ratajczak-Mucharska)	56
3.1. Kim jest koordynator wolontariatu	56

3.2. Zadania koordynatora	57
3.3. Rekrutacja i budowanie zespołu	60
3.4. Motywacja	62
3.5. Rozwój uczniów – korzyści z wolontariatu	66
3.6. Rozwój koordynatora	70
 4. Działania wolontariatu szkolnego (Jacek Bednarek)	 72
4.1. Dobre miejsce dla wolontariuszy, czyli jakie?	72
4.2. Planowanie atrakcyjnych inicjatyw	73
4.3. Działania dla różnych grup wiekowych	74
4.4. Jak podtrzymywać chęć do działania	77
4.5. Przykładowe inicjatywy szkolnej grupy wolontariatu (opracowanie Redakcja)	80
4.6. Konkursy dla Wolontariuszy (opracowanie: Redakcja)	82
 5. Budowanie wizerunku szkolnego wolontariatu (Sylvia Morawska)	 85
5.1. Po co promować wolontariat szkolny?	85
5.2. Promocja wewnątrz szkoły	86
5.3. Promocja pozaszkolna	89
5.4. Budowanie wizerunku Koła Wolontariatu	89
 6. Działania w dobie pandemii (Bożena Czerwińska-Górz)	 91
 Dodatki	 95
Szkolne Koła Caritas (Robert Jadwiszczak)	96
Kluby Ośmiu (Joanna Hreczak)	98
Fundacja Wrocławskie Hospicjum dla Dzieci (Katarzyna Lubiszewska)	100
Stowarzyszenie Medyczne Hospicjum dla Dzieci Dolnego Śląska „Formuła Dobra” (Ewa Janowicz)	102
Program „My dla świata” (Jacek Bednarek)	104
Załączniki	107

Wstęp

Szanowni Państwo,

oddajemy w Państwa ręce praktyczny poradnik dotyczący wolontariatu szkolnego. Niniejsza publikacja jest próbą odpowiedzi na wiele nurtujących pytań, które zadają sobie nauczyciele, opiekujący się szkolnymi grupami wolontariatu. Zwłaszcza ci początkujący, którzy rozpoczynają swoją przygodę z wolontariatem szkolnym stają przed różnymi wyzwaniami natury formalnej, prawnej, organizacyjnej.

Wolontariat szkolny to szczególnie rodzaj aktywności uczniów, która daje młodym ludziom wiele korzyści. Pomaga im odkrywać świat, rozwijać zainteresowania, poznawać swoje mocne strony, dojrzewać w grupie rówieśniczej. Pozwala na zaangażowanie się w działania, które uwrażliwiają na potrzeby drugiego człowieka, uczy postawy szacunku i społecznej odpowiedzialności, daje satysfakcję z pomocy innym. Dla wielu uczestnictwo w wolontariacie może być też ważnym krokiem na ścieżce edukacyjnej oraz zawodowej. Żeby powyższe szanse mogły zostać wykorzystane niezbędna jest obecność i zaangażowanie nauczyciela – koordynatora wolontariatu szkolnego. To jego rolę podkreślamy w tej publikacji.

Autorzy poradnika, dzielą się swoimi różnorodnymi doświadczeniami, opartymi na wieloletniej pracy z uczniami i nauczycielami w obszarze wolontariatu szkolnego. Każdy z rozdziałów poświęcony został innemu zagadnieniu. Jednak niektóre z zakresów tematycznych nakładają się na siebie, wynika to bowiem ze specyfiki tematów poruszanych w poradniku. Wszędzie, gdzie jest to możliwe, przekierowujemy do miejsc, w których temat został omówiony szerzej. Czytelnicy mogą wybrać czy będą poradnik czytać w całości, czy tylko fragmentarycznie.

Mamy nadzieję, że zawarte w poradniku wskazówki, przykłady, stosowane rozwiązania, pozwolą początkującym koordynatorom zdobyć niezbędną wiedzę i inspiracje do działania, a tym bardziej doświadczonym uporządkować informacje oraz odkryć nowe obszary aktywności wolontariatu szkolnego.

Zachęcamy do lektury także dyrektorów szkół, grono pedagogiczne oraz rodziców. Wierzimy, że warto wspierać rozwój wolontariatu szkolnego i pokazywać uczniom, że w życiu liczy się też to, co „jest niewidoczne dla oczu”.

Od redakcji

Szanujemy własność intelektualną autorów poszczególnych fragmentów poradnika, dlatego przy tytułach rozdziałów umieściliśmy nazwisko autorki lub autora. Jeśli w rozdziale znajduje się fragment innej autorki bądź autora, zaznaczyliśmy to przy śródtytułach.

Słowniczek pojęć używanych w poradniku

opiekun wolontariatu (inne nazwy stosowane w poradniku: koordynator, nauczyciel – w kontekście nauczyciela sprawującego opiekę nad szkolną grupą wolontariatu);

organizacja pozarządowa (ang. *non-government organization*, popularny skrót NGO) – organizacja działająca na rzecz wybranego interesu i nie działająca w celu osiągnięcia zysku. Organizacjami pozarządowymi są, nie będące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu przepisów o finansach publicznych, i niedziałające w celu osiągnięcia zysku, osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia. Organizacje pozarządowe bywają nazywane trzecim sektorem, obok sektora publicznego (władz, administracji publicznej) i rynkowego (przedsiębiorców). Źródło: Wikipedia i ngo.pl;

szkolna grupa wolontariatu (inne nazwy stosowane w przewodniku: szkolne koło wolontariatu, szkolny klub wolontariatu) – działająca w ramach szkoły grupa uczniów zainteresowanych wolontariatem i podejmująca działania wolontariackie zarówno w szkole, jak i na zewnątrz, często także we współpracy z innymi podmiotami;

wolontariusz (inne nazwy stosowane w przewodniku: ochotnik, pomocnik) to osoba pracująca na zasadzie wolontariatu. Według ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie wolontariuszem jest ten, kto dobrowolnie i świadomie oraz bez wynagrodzenia angażuje się w pracę na rzecz osób, organizacji pozarządowych, a także rozmaitych instytucji działających w różnych obszarach społecznych, wykraczając poza więzi rodzinne, koleżeńskie czy przyjacielskie.. Źródło: Wikipedia.

W rozdziale drugim o aspektach formalno-prawnych stosujemy następujące skrócone nazwy aktów prawnych:

ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – pełna nazwa: Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2020 poz. 1057 t.j.);

Prawo oświatowe – pełna nazwa: Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. 2021 poz. 1082 t.j.);

rozporządzenie lub **rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej** – pełna nazwa: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 sierpnia 2019 r. w sprawie przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego oraz postępowania uzupełniającego do publicznych przedszkoli, szkół, placówek i centrów (Dz. U. z 2019 r. poz.1737);

ustawa o zasadach prowadzenia zbiorów publicznych – pełna nazwa: Ustawa z dnia 14 marca 2014 r. o zasadach prowadzenia zbiorów publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz.1672 t.j.).

O Autorach

JACEK BEDNAREK

Pedagog, trener psychoedukacji, działacz społeczny. Niegdyś wolontariusz w domu dziecka. Od 20 lat pracuje w Stowarzyszeniu „ŻYJ KOŁOROWO!”, prowadzącym Wrocławskie Centrum Wolontariatu. Organizuje, koordynuje i wspiera wolontariuszy oraz podmioty współpracujące z nimi.

BOŻENA CZERWIŃSKA-GÓRZ

Dyplomowany nauczyciel historii, plastyki w Szkole Podstawowej nr 82 we Wrocławiu. Od 2004 roku koordynator wolontariatu szkolnego oraz opiekun wielu, młodych wolontariuszy, nagrodzonych w Konkursie „Ośmiu Wspaniałych”. Wrocławski Wolontariusz Roku 2019 w konkursie „Wrocławskie Oblicza Wolontariatu”. Nagrodzona Brązowym Krzyżem Zasługi – 2020 roku. Stale współpracuje z Uniwersytetem Wrocławskim, autorka, współautorka referatów i artykułów o tematyce pedagogicznej, wygłaszanych i publikowanych na konferencjach międzynarodowych w kraju i zagranicą.

MONIKA KORDYLEWSKA

Teolog, dziennikarz – absolwentka studiów doktorskich Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, Studium Życia Rodzinnego na PWT i podyplomowych Studiów Dziennikarskich. Wieloletnia współorganizatorka międzynarodowych Europejskich Spotkań Młodych Taizé. Od 1992 roku współpracownica Dortmundzko-Wrocławskiej Fundacji im. św. Jadwigi, a od 2006 członek Rady Fundacji. Wieloletnia animatorka polsko-niemieckich wymian młodzieżowych i koordynatorka międzynarodowych seminariów oraz unijnego projektu „Wrocławski Wolontariusz”. Od 2002 roku

nauczycielka i koordynatorka szkolnego wolontariatu w Gimnazjum nr 29, obecnie w Szkole Podstawowej nr 29 we Wrocławiu, zdobywczyni tytułu Dolnośląskiego Koordynatora Wolontariatu roku 2016.

SYLWIA MORAWSKA

Ukończyła Kulturoznawstwo oraz Podyplomowe Studia Informatyczne na Uniwersytecie Wrocławskim. Od 16 lat pracuje jako nauczyciel przedmiotów zawodowych w Technikum nr 1 we Wrocławiu. Uczy m. in. tworzenia przekazu reklamowego i grafiki komputerowej. Przez lata była współkoordynatorem Szkolnego Koła Wolontariatu w Zespole Szkół nr 1 we Wrocławiu. W latach 2017–2020 była członkiem Komitetu Organizacyjnego oraz członkiem jury wrocławskiej edycji Samorządowego Konkursu Nastolatków „Ośmiu Wspaniałych”.

AGNIESZKA RATAJCZAK-MUCHARSKA

Psycholog, związana z Zespołem Szkół nr 1 we Wrocławiu. Współpracuje także z Wrocławskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli oraz Wrocławskim Centrum Rozwoju Społecznego, jest trenerem Odysei Umysłu i ekspertem programów Wrocławskiej Koncepcji Edukacyjnej WCRS. Od ponad pięciu lat angażuje się w prace komitetu organizacyjnego wrocławskiej edycji konkursu „Ośmiu Wspaniałych”. Od blisko 15 lat wspiera działania szkolnego wolontariatu i pełni rolę opiekuna Samorządu Uczniowskiego Zespołu Szkół nr 1.

1. Wolontariat szkolny. Idea i organizacja (Monika Kordylewska)

Poniższy rozdział powstał w oparciu o moje wieloletnie doświadczenie koordynatora szkolnego wolontariatu. Mam nadzieję, że podane przykłady, uwagi, spostrzeżenia pomogą koordynatorom, zwłaszcza początkującym, w znalezieniu swojej drogi w tworzeniu szkolnej grupy wolontariatu. Jednocześnie zdaję sobie sprawę, że to jeden z modeli – na pewno nie jedyny. Zachęcam do inspirowania się i poszukiwania własnej drogi.

1.1. Po co wolontariat w szkole?

Przed założeniem grupy szkolnego wolontariatu, warto zadać sobie podstawowe pytania: po co tworzyć szkolny wolontariat? Jaki to ma cel i sens?

Argumenty „za” dla dyrektora

Dyrektorzy szkół zapewne odpowiedzą, że taki jest wymóg prawa. Czy tak na pewno jest? Zachęcam, by to sprawdzić w rozdziale o aspektach formalno-prawnych wolontariatu (s. 33). Są jednak argumenty zdecydowanie bliższe pedagogice.

- Wolontariackie działania wpisują się w program wychowawczy, który uwrażliwia uczniów na potrzeby drugiego człowieka, a także na problemy współczesnego świata, np. na potrzeby ekologiczne czy środowiska lokalnego.
- Prężnie działająca grupa wolontariuszy może zdobyć uznanie w lokalnym środowisku, gdy włączy się w organizowane przedsięwzięcia. Efektem mogą być podziękowania dla szkoły i dobra ocena grupy wolontariatu szkolnego.

- Wolontariat to także forma aktywności, dzięki której młodzież ma szansę zdobyć kompetencje społeczne i organizacyjne, rozwinać swoje pasje i uzdolnienia.

Argumenty „za” dla koordynatora

Wymagania, jakie powinien spełniać koordynator szkolnego wolontariatu to przede wszystkim chęci i zapał do pracy. Warto o takich chęciach porozmawiać z dyrekcją szkoły, a następnie podjąć decyzję o utworzeniu grupy wolontariackiej.

Dla koordynatora ważny będzie ten sam atut, który przedstawiłam już w argumentach dla dyrekcji. Wolontariat szkolny jest jednym ze sposobów wychowawczych, dzięki którym uczniowie mogą zdobywać nowe umiejętności, uczyć się odpowiedzialności i cierpliwości, przekonać się, że warto być i działać także dla innych.

Nauczyciel-koordynator zyskuje okazję do nawiązywania innych relacji uczeń – nauczyciel i poznawania swoich wychowanków od innej strony przy okazji wspólnych działań.

Argumenty „za” dla wolontariusza

Wolontariat jest dla każdego ucznia. Nie trzeba mieć świadectwa z wyróżnieniem, czy być laureatem olimpiady lub konkursu. Wolontariat to szansa na zaistnienie dla każdego dziecka niezależnie od jego wyników w nauce. Wolontariusz działa i nie oczekuje zapłaty, ale czy na pewno nic z tego nie ma? Korzyści jest dużo.

Dla wielu uczniów działanie wolontariackie to zdobywanie pierwszych doświadczeń zawodowych. Młodzi ludzie mogą się sprawdzić w różnych zadaniach i zdecydować, które z nich odpowiadają im bardziej, a które mniej.

Niemniej ważne jest zdobycie tzw. życiowego doświadczenia, które młodzi ludzie wynoszą z działań w wolontariacie.

PRZYKŁAD

Pomoc seniorom, np. w nauce obsługi komputera, uświadamia wolontariuszom, jakie ograniczenia niesie ze sobą wiek senioralny. Takie działania uwrażliwia młodzież na problemy osób w podeszłym wieku.

Dla ucznia aktywność w wolontariacie to okazja poznania wartościowych ludzi wśród wolontariuszy, a także instytucji i organizacji, działających dla lokalnych społeczności.

Zastanów się, jakie Ty widzisz korzyści z wolontariatu dla siebie, swoich uczniów, szkoły?

PYTANIE

1.2. Jak założyć i prowadzić szkolną grupę wolontariatu – krok po kroku (opracowanie: Redakcja)

Prezentujemy przykładowy schemat zakładania szkolnej grupy wolontariatu, który może posłużyć za punkt wyjścia przygotowania procedury organizacji wolontariatu w szkole. Warto pamiętać, że nie ma jednego słusznego rozwiązania, które sprawdzi się w każdej placówce.

W praktyce poszczególne etapy mogą być realizowane w innej kolejności lub częściowo równolegle, w zależności od okoliczności, możliwości, wewnętrznych przepisów danej placówki i jej specyfiki oraz przyjętego modelu organizacji wolontariatu w szkole.

Poszczególne kroki i ich warianty są opisane w dalszej części poradnika.

Krok 1. Podjęcie decyzji

Decyzję o założeniu szkolnej grupy wolontariatu podejmuje dyrekcja szkoły z inicjatywy własnej, uczniów, nauczyciela lub grupy nauczycieli, a czasami także rodziców.

Krok 2. Wytypowanie koordynatora

Wyłonienie nauczyciela opiekującego się szkolną grupą wolontariatu to bardzo ważna decyzja. Najlepiej, jeśli jest nim nauczyciel, który sam chce pełnić taką funkcję, dobrze się czuje w działaniach społecznych, ma akceptację uczniów a swoją postawą potrafi zachęcić ich do aktywności wolontariackiej.

Krok 3. Opracowanie dokumentacji

Przygotowanie dokumentacji formalnej, czyli m.in. zapisów w statucie szkoły, porozumień, zgód, zaświadczeń, regulaminu. Można

posłużyć się gotowymi wzorami (przykłady podane w poradniku, inne dostępne np. w internecie) lub opracować swoje własne, częściowo z uczniami. Na tym etapie nie można zapomnieć o kwestiach ubezpieczenia.

Krok 4. Promocja wolontariatu

Wzbudzenie zainteresowania uczniów wolontariatem to podstawa. Warto promocję wolontariatu w szkole prowadzić wieloaspektowo, przez cały rok, obejmując nie tylko uczniów, ale także nauczycieli, rodziców, a z czasem także środowisko lokalne.

Krok 5. Rekrutacja wolontariuszy

Nabór do szkolnej grupy wolontariatu można przeprowadzić przy wykorzystaniu różnych narzędzi informacyjno-promocyjnych. Koordynator decyduje o ich wyborze, w zależności od postawionych sobie celów.

Krok 6. Nawiązanie współpracy z instytucjami zewnętrznymi

To istotny etap, który pozwala na m.in. dokonanie analizy potrzeb środowiska lokalnego, możliwości organizacji akcji poza szkołą, współpracy z organizacjami pozarządowymi, działającymi w okolicach szkoły, poznania osób i miejsc, z którymi będą współpracować wolontariusze.

Krok 7. Ustalenie zakresu działania grupy wolontariatu

Obszary działania najprościej można podzielić na te szkolne (na rzecz środowiska szkolnego) oraz pozaszkolne (na rzecz środowiska lokalnego).

Krok 8. Opracowanie rocznego planu działania grupy wolontariatu

Taki dokument warto przygotować na początku roku szkolnego razem z wolontariuszami. Plan usystematyzuje pracę koordynatora i wolontariuszy, którzy będą wiedzieli, czego mogą się spodziewać w poszczególnych miesiącach, jakie działania długofalowe, czy rodzaje akcji jednorazowych są planowe, jakie cele są wyznaczone. Plan może przyjąć formę harmonogramu, uwzględniające także różne wydarzenia, szkolenia, spotkania integracyjne itp. Modyfikowany na bieżąco w zależności od potrzeb i okoliczności,

przyda się także do ewaluacji i podsumowania aktywności uczniów-wolontariuszy w danym roku szkolnym.

Krok 9. Wprowadzenie wolontariuszy do działań i stały monitoring ich pracy

To część, która stanowi sedno działalności wolontariatu szkolnego. W zależności od zakresu i planu działania, wolontariusze będą mieli różne zadania (w szkole, poza szkołą), do których wykonywania należy ich przygotować, a następnie nadzorować ich przebieg.

Krok 10. Organizacja spotkań

Regularne spotkania koordynatora z wolontariuszami dają szansę na budowanie zespołu, bieżące omawianie i rozwiązywanie sytuacji trudnych, dzielenie się nowymi pomysłami.

Krok 11. Organizacja warsztatów i szkoleń

Poza warsztatami wprowadzającymi do tematyki wolontariatu, warto zadbać o element rozwoju kompetencji wolontariuszy, poprzez organizację warsztatów i szkoleń (np. przy wsparciu innych nauczycieli lub osób z zewnątrz).

Krok 12. Weryfikacja i ewaluacja pracy wolontariuszy

Pomocne na tym etapie będą m.in. dzienniczki i sprawozdania. Podsumowanie działalności szkolnej grupy wolontariatu powinno nastąpić po każdej akcji, a szczególnie na koniec semestru czy roku szkolnego.

Krok 13. Nagradzanie wolontariuszy

Nie może zabraknąć docenienia i podziękowania wolontariuszom za ich zaangażowanie (dobre słowo, uśmiech, uścisk dłoni, ale także wyróżnienie na szczelbu szkolnym np. podczas apeli), pokazywanie im efektów ich działań, wspólnego świętowania sukcesów. W tym aspekcie niezbędne jest też zadbanie o odpowiednie wpisy na świadectwie oraz punktację (co należy wcześniej określić w regulaminie i jasno poinformować uczniów oraz rodziców).

1.3. Współpraca z lokalnymi instytucjami

Organizowanie wolontariatu proponuję rozpocząć już w sierpniu. Koordynator – zwłaszcza początkujący – ma tu ogromne zadanie do wykonania. Powinien zrobić rozeznanie, gdzie w pobliżu szkoły są instytucje, dla których pomoc wolontariuszy byłaby cenna.

PRZYKŁAD

Od pomysłów i kontaktów koordynatora zależy rodzaj i jakość współpracy między wolontariuszami a instytucjami czy NGO-sami. Wolontariusze szkolni mogą działać np. w bibliotekach, przedszkolach, klubach seniora, szpitalach, domach dziecka, świetlicach szkolnych, świetlicach środowiskowych, domach opieki, hospicjach, szpitalach, domach dziecka, zakładach opiekuńczo-leczniczych, parafiach, klubach sportowych, fundacjach, Caritasie, teatrach, muzeach. Bliskość szkoły jest tu kluczowa, by wolontariusze nie tracili zbyt dużo czasu na dojazdy.

Porozumienie o współpracy

Z wybranymi instytucjami dyrekcja szkoły podpisuje porozumienie o współpracy. Wyznaczona przez instytucję osoba powinna być w stałym kontakcie z koordynatorem, by przekazywać informacje o sumienności i rzetelności wolontariuszy lub ewentualnych problemach. Doświadczony koordynator, który podjął stałą współpracę z instytucjami lokalnego środowiska, nie będzie potrzebował na to zadanie zbyt wiele czasu. Być może wystarczy jeden telefon czy mail, by upewnić się, że można wolontariuszy posłać w znane miejsce.

Więcej informacji o porozumieniu znajdziesz w podrozdziale Dokumenty na s. 25.

1.4. Rekrutacja wolontariuszy

O spotkaniu dla uczniów chętnych do grupy szkolnego wolontariatu najlepiej poinformować tuż po rozpoczęciu roku szkolnego. Jest to najlepszy moment, ponieważ we wrześniu uczniowie zapisują się na różnego rodzaju zajęcia pozalekcyjne bądź pozaszkolne, jednym z nich może być włączenie się w działania grupy wolontariackiej.

Na początku roku szkolnego poinformuj także rodziców o pierwszym spotkaniu wolontariuszy, o wymaganiach i formie działalności. Możesz to zrobić przez dziennik elektroniczny, wychowawców klas lub zaproszenie na osobiste spotkanie przed pierwszą wywiadówką.

Przykładowe metody rekrutacji do szkolnej grupy wolontariatu (Agnieszka Ratajczak-Mucharska)

„Obwieszczenie naboru” poprzez plakaty, ogłoszenia w klasach

To najpopularniejszy sposób ogłaszania naboru. Jego zaletą jest duży zasięg, łatwość realizacji i szybkość dotarcia do wielu odbiorców w szkole. Duży poziom ogólności stwarza szansę zgłoszenia się np. uczniom nieśmiałym. Z drugiej strony takie rozwiązanie ma też swoje wady. W gąszczu innych plakatów, ulotek i ogłoszeń klasowych, informacja o naborze do szkolnej grupy wolontariatu może pozostać niezauważona lub nie dotrzeć do potencjalnie zainteresowanych odbiorców.

Rekrutacja reprezentantów wszystkich klas

Rozwiązania systemowe mają mnóstwo atutów:

- usprawniają pracę,
- zapewniają „wiele rąk do pracy”,
- umożliwiają organizację przedsięwzięć o większym zasięgu.

Trzeba jednak podkreślić, że ta metoda sprawdzi się raczej w pracy ze starszą młodzieżą, gdzie pewien stopień autonomii umożliwia takie funkcjonowanie.

Koło wolontariatu może działać jak samorządząca się organizacja. Każda klasa deleguje 2–3 osoby, które reprezentują ją na zebraniach i stają się automatycznie członkami koła wolontariatu, które spotyka się systematycznie (np. co dwa tygodnie). Delegaci zachęcają swoje klasy do włączania się w poszczególne akcje (np. zbiórki) oraz zapewniają sprawną komunikację, która jest największym wyzwaniem wszelkich przedsięwzięć na terenie szkoły. Dzięki takiej organizacji możliwe jest podejmowanie działań, które swoim zasięgiem naprawdę obejmują całą społeczność szkolną.

Zaproszenia imienne

Koordinator może zaprosić do współpracy wybrane osoby. Ważne, żeby zaproszenie było imienne, najlepiej w pisemnej, eleganckiej formie. Przy wyborze członków szkolnej grupy wolontariatu koordynator może kierować się własnymi obserwacjami, rekomendacjami innych nauczycieli lub zapisami w dokumentach, które docierają wraz z uczniem do szkoły (np. świadectwo, odpisy dyplomów itp.).

Ten rodzaj rekrutacji sprawdzi się tam, gdzie z różnych przyczyn środowisko uczniowskie jest niechętnie i niezainteresowane angażowaniem się w wolontariat. Zostanie wolontariuszem jest swego rodzaju wyróżnieniem, łączy się z przyłączeniem do wybranej grupy. Może być to zachęta dla początkowo niezainteresowanych uczniów. Oczywiście dobrze jest pozostawić furtkę w postaci możliwości np. wprowadzenie nowego członka przez obecnego wolontariusza.

Poczucie elitarności, ale też wspólnotowości, będzie znacznie silniejsze niż w którymkolwiek z wyżej opisanych modeli, wolontariusze będą mieli też silniejszą motywację wewnętrzną.

Lekcje wprowadzające

Rekrutacja przeprowadzona w postaci lekcji wychowawczych przy wykorzystaniu konkretnych scenariuszy. Za ich pomocą koordynator lub wychowawca klasy czy pedagog przeprowadza lekcję, podczas której przybliża temat wolontariatu, a uczniowie podejmują decyzję bardziej świadomie i z większą odpowiedzialnością. To sposób zapewniający spore grono ochotników, którzy mają wysoki poziom świadomości celu.

Działanie to wymaga sporego nakładu pracy: przeprowadzenie osobiście takich lekcji w klasach może być wyzwaniem logistycznym. Koordinator może jednak współpracować z innymi nauczycielami, którzy zechcą go wesprzeć.

W internecie znajdziesz wiele ciekawych i gotowych scenariuszy lekcji poruszających temat wolontariatu np. <https://ochotnicy.waw.pl/baza/55-scenariusze-lekcji-dla-sp>

Spotkanie z absolwentem

Zdarza się, że największym autorytetem dla uczniów są niewiele starsi od nich absolwenci szkoły. Ich opinie liczą się bardziej niż zdanie nauczyciela czy ogółu rówieśników. Zwłaszcza jeśli absolwent potrafi spleść wspomnienia dotyczące wolontariatu ze swoimi aktualnymi doświadczeniami i aktywnościami, wskazując potencjał nabytych w wolontariacie umiejętności i wiedzy. Jeśli koordynator podtrzymuje takie kontakty, warto, aby je wykorzystał także podczas promocji wolontariatu, która może przełożyć się na udaną rekrutację.

Jakie są twoje metody, by poinformować i zachęcić uczniów do działania w szkolnej grupie wolontariatu?

PYTANIE

1.5. Wolontariat w szkole podstawowej i ponadpodstawowej

Prowadząc szkolną grupę wolontariatu można zastosować podział ze względu na wiek uczniów:

- młodsze klasy szkoły podstawowej (klasy I–VI),
- starsze klasy szkoły podstawowej (VII–VIII) i uczniowie szkół ponadpodstawowych.

Taki podział wynika zarówno z narzuconego przez prawo nadzoru nad uczniami, jak i psychologii rozwoju dziecka. Dzieci od klasy VII, oczywiście za zgodą rodziców, mogą wykonywać swój stały dyżur w placówce poza szkołą bez nadzoru koordynatora, jednak pod opieką osoby dorosłej odpowiedzialnej za działania wolontarystyczne w instytucji zewnętrznej.

Wolontariat w młodszych klasach – organizacja pracy

Moim zdaniem im wcześniej zaczniesz współpracę z uczniami, tym lepiej. Dużo uczniów młodszych klas ma w sobie ogromną chęć działania. Chcą pomagać, zrobić coś dobrego, zupełnie bezinteresownie.

Wolontariusze w klasach I–VI nie mogą działać samodzielnie i wymagają każdorazowo nadzoru koordynatora lub innego nauczyciela.

PRAWO

Jakie działania podejmować z najmłodszymi wolontariuszami?

- **Drobne prace manualne.** Spotkania grupy mogą być okazją do przygotowywania okolicznościowych prac artystycznych (np. ozdób świątecznych, kartek okolicznościowych, bukiecików, dekoracji).
- **Angażowanie w ogólnoszkolne zbiórki.** Młodszy wolontariusze mogą odbierać przedmioty na wyznaczonych przerwach, spisywać ofiarodawców, potem liczyć dary, sortować je i pakować.
- **Wyjście z uczniami** np. by posprzątać pobliski pomnik, groby na cmentarzu w okolicy.
- **Przygotowanie programu artystycznego** (wiersze, piosenki, tańce). Wizyta z wolontariuszami i przygotowanym programem artystycznym (przez wolontariuszy lub inne grupy szkolne) lub upominkami do dzieci z pobliskiego szpitala, czy podopiecznych zakładu opiekuńczo-leczniczego.

Więcej przykładów działań dla uczniów ze szkół podstawowych znajdziesz w rozdziale Działania wolontariatu szkolnego (s. 70).

Starsze klasy – organizacja pracy

W starszych klasach, ze względu na pewną samodzielność uczniów, można na początku roku zaproponować dwa główne rodzaje działalności: stałe dyżury i jednorazowe akcje.

Stale dyżury

Ta forma zaangażowania jest bardzo wychowawcza, ponieważ uczy odpowiedzialności za podjęte stałe zobowiązania. Koordynator może wskazać miejsca w instytucjach, które wcześniej wyszukał lub poprosić, by uczniowie coś sami zaproponowali. Niektórzy bowiem chcą kontynuować współpracę w miejscach, gdzie wcześniej działali lub mają własne propozycje w pobliżu miejsca swojego zamieszkania.

WAŻNE

Samodzielny wybór miejsca wolontariatu wymaga każdorazowej weryfikacji ze strony koordynatora, gdyż uczniowie czasem nie w pełni rozumieją pojęcie wolontariatu (a nie jest nim np. pomoc u wujka w hurtowni warzyw, czy stałe wsparcie babci).

Koordinator powinien od początku wiedzieć, gdzie i co będzie robić wolontariusz, a także zaakceptować tę formę działania. Porozumienie w tym wypadku uczeń zawiera bezpośrednio z wybraną przez siebie instytucją.

Przed pierwszym dyżurem

Na przełomie września i października koordinator może zaproponować miejsca z rozpisanymi harmonogramami wizyt, w który wolontariusze wpisują się zgodnie z zainteresowaniami albo możliwościami czasowymi. Niektóre instytucje podają konkretne terminy – dni i godziny dyżurów, inne dopasowują się do możliwości wolontariuszy.

Jeśli miejsce i/ lub charakter wolontariatu jest specyficzny (np. spotkania z osobami starszymi lub z niepełnosprawnościami), warto zorganizować krótkie szkolenie. Koordinator może przeprowadzić je sam lub zaprosić pracownika strony korzystającej, który przygotowuje grupę do pracy z osobami mającymi szczególne potrzeby.

Dobrym pomysłem jest również zorganizowanie wspólnej wizyty całej grupy wolontariuszy, by zapoznać ich z miejscem wolontariatu, obowiązkami i osobą odpowiedzialną za nich z ramienia instytucji.

W rozmowie z wolontariuszami warto podkreślić, że jeśli uczeń po pierwszej wizycie uzna, że nie podoła pracy w danym miejscu, zawsze może je zmienić lub w ogóle zrezygnować.

Regularna praca

Po upływie 1–2 miesięcy działań warto skontaktować się z osobą odpowiedzialną za wolontariuszy w instytucji zewnętrznej, by zasięgnąć opinii o wolontariuszach i ich pracy. Z moich doświadczeń wynika, że mogą pojawiać się problemy m.in. z punktualnością, brakiem informacji od wolontariusza o odwołaniu przyścia czy niedostatek pewnych umiejętności.

Warto także zrobić krótkie spotkanie z wolontariuszami z danego miejsca, by poznać ich opinię na temat pełnienia dyżurów i poznać ich problemy. W tym przypadku zdarzają się: zła organizacja pracy (wolontariusze nie wiedzą, co mają robić), częste odwoływanie dyżurów, brak partnera do kontaktów w instytucji.

To najlepszy czas, by koordinator rozpoznał, gdzie leży problem i znalazł właściwe rozwiązanie. Dobre zorganizowanie działań wolontariuszy w in-

stytucjach zewnętrznych na samym początku roku szkolnego spowoduje, że całoroczna praca przebiegać będzie sprawnie i bez zakłóceń. Oczywiście warto trzymać rękę na pulsie cały czas i być w ciągłym kontakcie zarówno z instytucją, jak i wolontariuszami. Pozwoli to na szybką reakcję koordynatora i znalezienie w razie potrzeby innych rozwiązań.

Na terenie szkoły bardzo dobrze funkcjonuje pomoc koleżeńska. Wolontariusze ze starszych klas mogą w świetlicy pomagać w odrabianiu lekcji uczniom klas młodszych. Innym działaniem wolontariackim mogą być też stałe regularne korepetycje dla ucznia z innej klasy.

Jednorazowe akcje

Innym sposobem realizowania szkolnego wolontariatu jest działanie wyłącznie w formie jednorazowych akcji lub połączenie udziału w nich równoległe ze stałymi dyżurami. Wolontariusze, którzy wybrali stałe dyżury, nie muszą – choć mogą – angażować się w takie akcje.

Choć pozornie taka forma może wydawać się atrakcyjniejsza (brak zobowiązań do regularnej pracy wolontariackiej) warto przedstawić uczniom także „drugą stronę medalu”. Tego typu akcje nie zawsze odbywają się w dogodnym dla wolontariuszy czasie, często w dni wolne od szkoły.

Liczba akcji, zwłaszcza tych proponowanych przez instytucje zewnętrzne, będzie w każdym roku inna, dlatego koordynator powinien też razem z wolontariuszami wymyślać inne działania. Proponowanych akcji powinno być sporo, by czasowe zaangażowanie wolontariuszy na stałych dyżurach, było porównywalne z czasem poświęconym przez wolontariuszy na jednorazowe akcje w ciągu całego roku szkolnego.

Akcje szkolne

To te wymyślane z wolontariuszami i realizowane w szkole. Przykładów jest naprawdę wiele, a część z nich zapewne wyniknie z wydarzeń dziejących się w środowisku szkolnym. Akcje charytatywne dla chorego ucznia, festyn szkolny, zbiórka rzeczy dla pobliskich pogorzalców, zbiórka datków lub przedmiotów dla misji w Afryce, zbiórka kwiatów, z których można zrobić bukieciki np. na Dzień Matki, a te rozprowadzać wśród uczniów szkoły.

W akcjach szkolnych warto podkreślić, co należy do działań wolontariuszy przy tego typu zbiórkach. Najczęściej bowiem mogą w nich wziąć udział wszyscy chętni uczniowie.

Czy jeśli wolontariusz przyniesie zakrętki w dzień zbiórki, można to uznać za jego udział w akcji? Akcją wolontariacką – wpisaną do dzienniczka – jest odbieranie zakrętek, sortowanie i przygotowanie do dalszego transportu, a zatem organizacja przebiegu akcji, a nie sam w niej udział.

Akcje pozaszkolne

Wiele instytucji, fundacji, stowarzyszeń organizuje cykliczne akcje, do udziału w których zapraszani są wolontariusze. Koordynator może wypracować ze szkolnym sekretariatem skuteczny sposób, by oferty takie trafiały prosto do niego. Przydatne niewątpliwie będą informacje o szkolnym klubie wolontariatu umieszczone na stronie internetowej szkoły.

We Wrocławiu cyklicznie odbywają się między innymi takie akcje jak: Bieg dla Hospicjum, „Nie bądź sknera, kup Pampera”, Niedziela hospicyjna, „Paczka dla Lwowiaka”, „I Ty możesz zostać Świętym Mikołajem”, zbiórki żywności – Banku Żywności, zbiórki żywności Caritasu.

Niektóre akcje to zbiórki, które można zorganizować na terenie szkoły. Dary mogą przynosić wszyscy uczniowie, a wolontariusze zbierają je i przygotowują do dalszego transportu. Czasem akcje wymagają wyjścia na zewnątrz.

Obecność koordynatora jest zawsze mobilizująca, ale przy większej liczbie akcji, nie będzie on mógł jednocześnie brać udziału we wszystkich. Jeśli rodzice uczniów wyrażą zgodę starsi wolontariusze samodzielnie biorą udział w przedsięwzięciu i współpracują z wyznaczonym przez organizatora akcją koordynatorem.

Udział w akcjach powinien być potwierdzany każdorazowo w dzienniczkach wolontariuszy (więcej informacji w podrozdziale o dzienniczkach). Potwierdzeniem może być podpis lub najlepiej pieczętka instytucji. Koordynator ma wtedy pewność, że dany wolontariusz brał udział w akcji.

1.6. Spotkania wolontariatu

Specyfiką spotkań szkolnego wolontariatu jest ich nieregularność, mimo że dyrektorzy szkół często oczekują sprecyzowania terminu stałych zebrań wo-

lontariatu. Można je wyznaczyć w przypadku stałych spotkań klas młodszych. W przypadku wolontariuszy z klas starszych lepiej jest, by zebrania odbywały się, gdy zaistnieje taka potrzeba.

PRZYKŁAD

W miesiącu, w którym nie odbywają się żadne akcje, grupa wolontariatu się nie spotyka. Natomiast ze zwiększoną częstotliwością (np. dwa razy w tygodniu) spotkania są konieczne, gdy do akcji zostało niewiele czasu. W tej kwestii koordynatorzy powinni mieć wolną rękę i spotykać się z wyrozumiałością dyrekcji co do specyfiki prowadzenia wolontariatu.

Z ŻYCIA
WZIĘTE

Praktyczne są krótkie spotkania na długich przerwach. Na etapie przygotowań wystarczy niekiedy 15-20 minut, by przekazać najważniejsze informacje. Niektórzy koordynatorzy preferują krótkie spotkania przed lekcjami.

1.7. Drogi komunikacji

Praktyka pokazuje, że czasami informacja o potrzebie zaangażowania wolontariuszy pojawia się w ostatniej chwili. Bardzo ważne jest, by opracować szybką drogę przesyłania informacji do wolontariuszy i skutecznego kontaktu z nimi, by mogli odpowiedzieć i się zgłosić.

Można zastosować:

- tablicę z ogłoszeniami dla wolontariuszy,
- kurendę po klasach z informacją o krótkim spotkaniu,
- kurendę z ogłoszeniem o akcji,
- ogłoszenie na szkolnej stronie www lub stronie www wolontariatu,
- ogłoszenie na utworzonej specjalnej zamkniętej grupie facebookowej, na Messengerze, czy innym komunikatorze np. WhatsAppie,
- ogłoszenie rosyłane przez dziennik elektroniczny (jeśli funkcjonuje w szkole).

Na pierwszym spotkaniu wolontariuszy można zrobić ankietę co do preferowanego sposobu komunikacji i wybrać ten, który wskaże większość.

Zastanów się, czy masz preferowany sposób komunikacji z grupą, a także, czy wystarczy ci czasu, by prowadzić komunikację za pomocą różnych kanałów.

PYTANIE

Może się zdarzyć, że niektórzy uczniowie nie będą mieli dostępu kanału komunikacji np. do Messengera. Co wtedy? Trzeba zobowiązać uczniów, by poprosili kogoś z innych uczniów, kto będzie przekazywać im w inny sposób uzyskanie informacji.

Z ŻYCIA
WZIĘTE

1.8. Dokumenty (opracowanie Redakcja)

Zapisy w statucie szkoły

Sposób organizacji i realizacji działań w zakresie wolontariatu reguluje, zgodnie z ustawą Prawo oświatowe, statut szkoły. To w statucie, jako wewnątrzszkolnym akcie prawnym, właściwym dla danej placówki, należy zawrzeć odpowiednie zapisy dotyczące wolontariatu. O treści zapisów decyduje szkoła. Najczęściej mają one charakter ogólny, określają cele i zadania szkoły w zakresie kształtowania u uczniów postaw prospołecznych, w tym poprzez możliwość udziału w działaniach z zakresu wolontariatu oraz przyjęte przez szkołę rozwiązania organizacyjne.

Regulamin szkolnej grupy wolontariatu

Szczegółowe zasady działania szkolnej grupy wolontariatu warto opisać w osobnym dokumencie tzw. Regulaminie Szkolnej Grupy Wolontariatu. Dokument ten przygotowuje opiekun grupy w uzgodnieniu z dyrekcją. W zależności od wdrożonych rozwiązań organizacyjnych wolontariatu, potrzeb i obowiązujących w danej szkole innych procedur, poziom szczegółowości regulaminu może być różny. Wśród elementów najczęściej występujących wymienić można:

- Wstęp i postanowienia ogólne
- Cele i założenia grupy
- Prawa i obowiązki wolontariuszy
- Obszary działania grupy
- System rekrutacji

- System nagradzania wolontariuszy i zasady przyznawania punktów na świadectwie
- Zadania opiekuna
- Sposoby ewaluacji działań wolontariusza i opiekuna
- Nazwa, logo, obszary promocji
- Postanowienia końcowe
- Załączniki np. wzory dzienniczka, sprawozdania, porozumienia, zgód itp.

Regulamin powinien być napisany w sposób przejrzysty i zrozumiały. Szczególnie zapisy dotyczące zasad przyznawania punktów na świadectwie za aktywność społeczną w formie wolontariatu należy określić precyzyjnie. Można to zrobić wskazując liczbę wymaganych godzin w danym roku szkolnym, okres aktywności lub minimalną liczbę akcji, w których bierze udział wolontariusz.

W opinii wielu koordynatorów stale, regularne zaangażowanie przez co najmniej rok stanowi minimum, by uzyskać zaświadczenie i wpis na świadectwie za „osiągnięcia w zakresie aktywności społecznej”.

O ilości punktów rekrutacyjnych, które przysługują wolontariuszowi nie decyduje szkoła. Wynikają one z Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 sierpnia 2019 r. w sprawie przeprowadzenia postępowania rekrutacyjnego oraz postępowania uzupełniającego do publicznych przedszkoli, szkół, placówek i centrów (Dz. U. z 2019 r. poz. 1737).

Więcej o zasadach przyznawania punktów przeczytasz w rozdziale Aspekty formalno-prawne wolontariatu szkolnego na s. 33.

Warto na początku każdego roku szkolnego dokonać aktualizacji regulaminu, uwzględniając zmiany w przepisach prawa, zmiany organizacyjne, ale także opinie uczniów, nauczycieli i wnioski samego koordynatora.

Porozumienie wolontariackie

Porozumienie jest formą umowy pomiędzy podmiotem korzystającym, w tym przypadku szkołą, a wolontariuszem. Na jego mocy wolontariusz wykonuje świadczenia na rzecz korzystającego, inaczej organizatora wolontariatu. O tym, na jakich warunkach zawiera się porozumienie, określa Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Więcej informacji

o porozumieniu znajdziesz w rozdziale Aspekty formalno-prawne wolontariatu szkolnego na s. 33.

Przy okazji przygotowania porozumienia nie można zapomnieć o kwestiach ubezpieczenia wolontariuszy – o tym, jakie obowiązują zasady więcej informacji znajdziesz w podrozdziale Ubezpieczenia na s. 47.

Przykładowy wzór porozumienia znajdziesz w rozdziale Załączniki (s. 106).

Zgody rodziców

Udział ucznia niepełnoletniego w działaniach szkolnego wolontariatu musi być potwierdzony zgodą rodzica lub opiekuna prawnego. Podpisanie przez nich porozumienia wolontariackiego stanowi już taką zgodę. Niemniej dobrą praktyką jest przygotowanie listu do rodziców uczniów, zainteresowanych wolontariatem, w którym koordynator opisuje główne założenia szkolnej grupy wolontariatu, obowiązujące zasady, dołącza regulamin, porozumienie i inne dokumenty, ale też określa korzyści, jakie dziecko może osiągnąć podejmując aktywność społeczną.

O korzyściach wynikających z wolontariatu przeczytasz w podrozdziale Rozwój uczniów – korzyści z wolontariatu na s. 64. O współpracy z rodzicami przeczytasz w podrozdziale Współpraca z rodzicami na s. 74.

Skorzystaj z już wypracowanych w Twojej szkole wzorów zgód rodziców na wyjścia, czy wycieczki szkolne. Nie zapomnij też dodać zgody na wykorzystanie wizerunku dziecka oraz przetwarzanie danych osobowych.

Porozumienie z instytucją zewnętrzną

Regularną współpracę z instytucją, czy organizacją zewnętrzną w ramach wolontariatu szkolnego warto uregulować przygotowując tzw. porozumienie o współpracy. Dzięki temu obie strony będą znały warunki współpracy, określając wzajemne zobowiązania. Warto pamiętać, że uczeń-wolontariusz, który realizuje działania w ramach szkolnej grupy wolontariatu, ale poza szkołą, na rzecz środowiska lokalnego (np. na terenie domu dziecka, ośrodka pomocy społecznej, domu kultury) nadal jest wolontariuszem szkoły.

Szkoła może nawiązać współpracę z jedną, konkretną organizacją, która wspiera szkolne grupy wolontariatu np. poprzez pomoc w opracowaniu

programu szkolnego wolontariatu, zapewnienie propozycji działań i akcji, organizację wydarzeń, szkoleń dla koordynatorów i uczniów, dostarczenie scenariuszy, czy materiałów promocyjnych na temat wolontariatu.

W tym przypadku należy zapoznać się z wymaganiami formalnymi, wzorami dokumentów i procedurami, obowiązującymi w danej organizacji.

We Wrocławiu programy współpracy w obszarze wolontariatu szkolnego oferują m.in.:

- Caritas Archidiecezji Wrocławskiej,
- Fundacja „Świat na TAK” (organizacja warszawska),
- Fundacja Wrocławskie Hospicjum dla Dzieci,
- Stowarzyszenie Medyczne Hospicjum dla Dzieci Dolnego Śląska „Formuła Dobra”,
- Stowarzyszenie „ŻYJ KOLOROWO!”.

Więcej informacji na temat ofert powyższych organizacji znajdziesz w części Dodatki (s. 93).

Dzienniczek wolontariusza

Dzienniczek wolontariusza zawiera informacje o działalności wolontariusza w danym roku szkolnym. Umożliwia rejestrowanie podjętych aktywności. Na podstawie zapisów w dzienniczku opiekun wolontariatu może śledzić postępy danego wolontariusza i ocenić jego zaangażowanie, co przydatne będzie zwłaszcza przy wypisywaniu świadectw.

Co warto notować w dzienniczku?

- Datę, miejsce, czas trwania spotkań grupy, akcji, wydarzeń.
- Udział w akcjach jednorazowych i stałe dyżury wolontariusza, wraz z podpisem opiekuna lub innej osoby nadzorującej.
- Udział w szkoleniach i warsztatach dotyczących wolontariatu.
- Osiągnięte cele i efekty działań.
- Własną ocenę działań i spostrzeżenia.

Wręczenie dzienniczka, zwłaszcza w młodszych klasach, może być zakończeniem etapu tworzenia się grupy wolontariatu w danym roku i formą wyróżnienia.

Przykładowe wzory dzienniczka znajdziesz na końcu poradnika w części Załączniki (s. 108).

Głównym problemem związanym z wypełnianiem dzienniczka jest brak systematyczności. Bardzo ważne jest, by uczulić uczniów na bieżące wypełnianie. Wolontariusze unikną w ten sposób braków i kłopotów z przypomnieniem sobie szczegółów.

Sprawozdanie wolontariusza

Bardziej rozbudowaną formą ewaluacji działań, przydatną zwłaszcza w pracy z uczniami ze starszych klas, jest sprawozdanie wolontariusza. Poza wykazem zrealizowanych zadań, akcji i godzin, daje wolontariuszowi przestrzeń do podzielenia się swoimi spostrzeżeniami, wrażeniami, czy pomysłami na przyszłe działania. Ponadto w sprawozdaniu mogą pojawić się pytania skłaniające ucznia do osobistej refleksji nad korzyściami, jakie dał mu wolontariat.

Jakie pytania może zawierać sprawozdanie?

- Co Ci dał wolontariat?
- Czego nauczyłeś/łaś się podczas realizacji działań w kole wolontariatu?
- Jakie umiejętności rozwinęłaś/rozwinąłś dzięki wolontariatowi?
- Z czego jesteś szczególnie zadowolona/ny?
- Co Twoim zdaniem można zmienić w przyszłorocznych działaniach koła wolontariatu?
- Jak oceniasz współpracę z koordynatorem wolontariatu?

Do sprawozdania wolontariusz może dołączyć zaświadczenia o dodatkowych akcjach, w których brał udział, także poza działalnością w szkolnym kole wolontariatu.

Przykładowy wzór sprawozdania znajdziesz na końcu poradnika – Załącznik nr 4, s. 110.

1.9. Integracja wolontariuszy

Oto kilka pomysłów na działania integracyjne w szkole i poza nią, dzięki którym grupa wolontariuszy ma szansę na lepsze poznanie się i efektywniejszą współpracę.

Dzień Wolontariusza

Można zorganizować w szkole obchody Międzynarodowego Dnia Wolontariusza. To dobry czas, po ukonstytuowaniu się grupy od początku roku, by zrobić uroczysty apel (oddzielny lub dołączyć się do ogólnoszkolnego)

i podsumować pierwsze działania szkolnego wolontariatu oraz wręczyć legitymacje wolontariuszom.

Międzynarodowy Dzień Wolontariusza to święto obchodzone corocznie 5 grudnia ustanowione przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych rezolucją 40/212 z 17 grudnia 1985 roku.

Tydzień Wolontariatu

Można zorganizować dłuższe obchody, w ramach których przez cały tydzień odbywać się będą różnego rodzaju działania, np.:

- wystawa zdjęć – na długich przerwach wolontariusze mogą stać przy planszach z fotografiami i opowiadać o swoich działaniach;
- spotkanie z przedstawicielami wolontariatu międzynarodowego – wolontariuszami i organizacjami, które wysyłają wolontariuszy w świat lub z zagranicznymi wolontariuszami, którzy przebywają w Polsce. W tej materii warto nawiązać kontakt z Salezjańskim Wolontariatem Misyjnym lub Stowarzyszeniem Semper Avanti;
- spotkanie z pracownikami szkoły, którzy byli wolontariuszami;
- akcja charytatywna na rzecz konkretnej osoby, celu.

Apele – podziękowania, legitymacje

Każdy potrzebuje docenienia. Dlatego tak ważna jest jakakolwiek forma upublicznienia działań wolontariuszy. Niezależnie od tego, czy będzie to wystawa zdjęć czy wręczenie grupie wolontariackiej podczas ogólnoszkolnego apelu np. podziękowań od korzystających. To nie tylko miły akcent, ale też pokazanie innym uczniom, że można robić coś pożytecznego. Apel na zakończenie roku jest doskonałą okazją, by wręczyć zaświadczenia, potwierdzające aktywność wolontariacką uczniów w danym roku szkolnym.

Wspólne akcje

Najlepszą integracją szkolnej grupy jest podejmowanie wspólnych działań. Nic tak nie jednoczy, jak wspólna praca. Im więcej akcji, tym grupa staje się bardziej zintegrowana i lepiej poznana przez koordynatora. Dzięki temu może on poznać predyspozycje wolontariuszy i trafniej rozdzielać zadania.

Konferencje

Spotkania lokalne i ogólnopolskie środowiska wolontariuszy oraz koordynatorów to dobra okazja, by wysłuchać wykładów o wolontariacie, a także w małych grupach wymienić się doświadczeniami i dobrymi praktykami. Organizowane są głównie przez organizacje pozarządowe i instytucje publiczne. Informacji o konferencjach warto szukać przede wszystkim w internecie, zapisać się do grup tematycznych np. na Facebooku lub newsletterów.

1.10. Szkolenia i warsztaty

Udział w szkoleniach to sposób na rozwój zarówno koordynatora, jak i samych wolontariuszy. Warto korzystać z gotowej oferty lub samemu je organizować.

Szkolenia wstępne

Te szkolenia wprowadzają kandydata na wolontariusza w zagadnienia prawne, uświadamiają, kim jest wolontariusz i pomagają rozpoznać uczniowi jego predyspozycje do działań. Koordynator – jeśli posiada wiedzę i umiejętności – może takie zajęcia zorganizować sam lub poszukać specjalistów w fundacjach (NGOsy, które poszukują wolontariuszy oferują czasem szkolenia ogólne) i centrach wolontariatu. Takie szkolenia powinny mieć formę warsztatów, a nie być tylko suchym wykładem. Warto poszukać oferty darmowej i zadbać o to, by szkoleniowcy przyszli do szkoły, zwłaszcza gdy grupa uczniów jest większa.

Szkolenia kompetencyjne

Młodzi wolontariusze są pełni chęci do działania, ale czasem brakuje im zwykłych umiejętności i pomysłów. Warto zorganizować szkolenia, które pomogą im zdobyć konkretne kompetencje konieczne w określonych miejscach. Wolontariuszom decydującym się na pomoc w świetlicach szkolnych, środowiskowych, szpitalach dziecięcych czy domach dziecka pomoże szkolenie dotyczące organizacji zajęć dla dzieci, a wolontariuszom chodzącym do domów opieki, hospicjów potrzebne będą zajęcia uczące kontaktów z osobami starszymi, chorymi.

W tym rozdziale była mowa o:

- argumentach wskazujących, dlaczego warto utworzyć w szkole grupę wolontariatu i zaangażować się w jej działania,
- najważniejszych etapach formułowania szkolnej grupy wolontariatu,
- sposobach rekrutacji do szkolnej grupy wolontariatu,
- organizacji pracy szkolnej grupy wolontariatu i realizacji działań w klasach młodszych i starszych,
- niezbędnej dokumentacji i zapisach formalnych, o które należy zadbać w procesie budowania wolontariatu w szkole,
- pomysłach na integrację wolontariuszy w szkole i poza nią.

2. Aspekty formalno-prawne wolontariatu szkolnego (Jacek Bednarek)

2.1. Kto jest, a kto nie jest wolontariuszem

Pojęcie wolontariatu, mimo że weszło do powszechnego użycia na początku lat 90. XX wieku, jest już bardzo powszechnie używane i, wydawałoby się, intuicyjnie zrozumiałe. Okazuje się jednak, że rozpatrując niektóre konkretne przypadki (np. pomoc starszej sąsiadce, członkostwo w organizacji pozarządowej, działalność drużyn harcerskich itp.), wiele osób będzie miało problem z określeniem, które z nich mieszczą się w obszarze wolontariatu, a które nie.

Jak zatem odróżnić działania wolontariackie od niewolontariackich? Pomocne mogą być obowiązujące akty prawne, w których definicje są zwykle zwięzłe. Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie definiuje wolontariusza jako osobę fizyczną, która „ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na zasadach określonych w ustawie”.

Zatem w świetle ustawy wolontariusza cechują nieodłącznie 4 atrybuty: dobrowolność, bezpłatność, wykonywanie świadczeń oraz stosowanie zasad sprecyzowanych w tym akcie prawnym. Wszystkie muszą wystąpić jednocześnie, by uznać działanie za wolontariat, a osobę, która je wykonuje – za wolontariusza.

W niniejszym rozdziale, jest mowa o następujących aktach prawnych, które regulują bądź odnoszą się do sytuacji wolontariatu:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego

PRAWO

i o wolontariacie (Dz. U. 2020 poz. 1057 t.j.), zwana w treści ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,

- ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. 2021 poz. 1082 t.j.), zwana w treści: Prawo oświatowe,
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 sierpnia 2019 r. w sprawie przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego oraz postępowania uzupełniającego do publicznych przedszkoli, szkół, placówek i centrów (Dz. U. z 2019 r. poz.1737), zwane rozporządzeniem lub rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej,
- ustawa z dnia 14 marca 2014 r. o zasadach prowadzenia zbiorów publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1672), zwana ustawą o zasadach prowadzenia zbiorów publicznych.

- **Wolontariusz pełni swoje działania dobrowolnie.** Jednak tak sprecyzowana definicja niesie za sobą pewne trudne dla drugiej strony konsekwencje. Wola wolontariusza może się przecież zmienić, co daje wolontariuszowi możliwość zrezygnowania w każdej chwili z poczynionych zobowiązań, praktycznie bez żadnych konsekwencji (o ile takie nie zostały przez obie strony wcześniej ustalone). Każdy, kto współpracuje z wolontariuszami, musi brać pod uwagę ryzyko związane z ich ewentualną rezygnacją.
- **Zaangażowanie wolontariuszy odbywa się bez wynagrodzenia.** Oznacza to, że Wolontariusz nie otrzyma wynagrodzenia za wykonane przez siebie prace, niemniej przysługuje mu pokrycie przez korzystającego kosztów podróży i diety na takich samych zasadach jakie dotyczą pracowników, jeśli powierzone mu zadania wymagają odbywania wyjazdów poza miejsce zamieszkania. Wolontariusz może się zrzec ww. świadczeń (w całości lub w części) na piśmie, np. w porozumieniu lub dodatkowym dokumencie.

2.2. Kto może korzystać z pracy wolontariuszy

Listę podmiotów, które mogą korzystać z wolontariatu, wymienia ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Są to:

- organizacje pozarządowe – zarówno posiadające, jak i nieposiadające osobowości prawnej;
- osoby prawne i jednostki organizacyjne kościołów i związków wyznaniowych;

- organy administracji publicznej oraz jednostki organizacyjne podległe organom administracji publicznej;
- stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego;
- spółdzielnie socjalne;
- spółki akcyjne, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe, które nie działają w celu osiągnięcia zysku, przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników;
- organy administracji publicznej i jednostki organizacyjne im podległe lub przez nie nadzorowane;
- podmioty lecznicze w zakresie wykonywanej działalności leczniczej.

Wolontariusze mogą wykonywać świadczenia na rzecz powyższych podmiotów poza obszarem prowadzonej przez nie działalności gospodarczej (wyjątek od tej reguły stanowią podmioty lecznicze).

Każda szkoła publiczna jest podmiotem uprawnionym do korzystania z pracy wolontariuszy. Może organizować wolontariuszy samodzielnie lub za pośrednictwem innych podmiotów do tego uprawnionych. Może korzystać ze świadczeń wykonywanych przez wolontariuszy własnych bądź zewnętrznych.

Podmiotami korzystającymi nie mogą być jednostki sektora gospodarczego (za wyjątkiem wspomnianych podmiotów leczniczych) oraz osoby fizyczne.

PRAWO

Powyższe ograniczenie nie oznacza braku możliwości współpracy wolontariuszy z osobami indywidualnymi (np. seniorami, niepełnosprawnymi, dziećmi w prywatnych przedszkolach). Działalność taka może być prowadzona, jednak wymaga pośrednictwa jednostek z powyższego katalogu podmiotów do tego uprawnionych.

Można mieć wątpliwość, czy nie jest to komplikowanie współpracy z wolontariuszami? Być może, jednak jest ono jak najbardziej uzasadnione chociażby względami bezpieczeństwa, tak by wyeliminować ewentualne nadużycia.

Przed podjęciem decyzji o współpracy rozważcie
 ▪ czy dana osoba rzeczywiście potrzebuje pomocy?

WAŻNE

- czy działania wolontariusza rzeczywiście przynoszą pożytek i czy nie stwarzają niepożądanych sytuacji?
- czy współpraca jest bezpieczna dla obu stron?
- czy ktoś ze stron nie przekracza właściwych granic?
- czy wolontariusz nie musi posiadać specjalnych kwalifikacji?

Współpraca z wolontariuszami musi być monitorowana przez podmioty korzystające, które biorą na siebie odpowiedzialność za właściwe wykonywanie tych świadczeń.

2.3. Wolontariat szkolny

Wejście w życie obowiązującej ustawy Prawo oświatowe nie tylko diametralnie zmieniło struktury i funkcjonowanie szkół, ale jednocześnie odmieniło sytuację wolontariatu szkolnego. Funkcjonujące w wielu szkołach grupy wolontariackie dotąd mogły opierać się jedynie na ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, regulującej ogólne przepisy dotyczące wolontariatu w Polsce.

Prawo oświatowe rozbudowało zapisy dotyczące wolontariatu szkolnego. Choć są one dość ogólne, jednak sam fakt ich pojawienia się w dokumentach regulujących pracę szkół podniósł rangę i usankcjonował miejsce wolontariatu w systemie szkolnym. Wprowadzone przepisy uzupełniają i uszczegóławiają regulacje Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Kto to jest „korzystający”?

W ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie używany jest termin „korzystający”, który warto doprecyzować.

PRAWO

Korzystający to nie osoba, której wolontariusz pomaga, choć to między nimi zachodzi bezpośrednia współpraca. Jest to podmiot, który zawiera z wolontariuszem porozumienie, powierza mu zadania, monitoruje je i bierze za nie odpowiedzialność. Angażuje wolontariusza w wyznaczone zadania na rzecz własnych beneficjentów lub też innych środowisk.

W sytuacji szkolnej zastosować można trzy rozwiązania:

1. Szkoła jest uprawniona do samodzielnej organizacji wolontariatu. Dyrektor tworzy w szkole warunki do działania wolontariuszy. Może m.in. powołać szkolną radę wolontariatu. Jeśli chodzi o wymogi formalne dyrek-

tor zawiera z wolontariuszami porozumienia, przez swój personel organizuje i monitoruje ich działalność, biorąc za nią odpowiedzialność.

2. **Szkoła jest pośrednikiem**, prowadzi działania informacyjne o możliwościach dostępnych w innych podmiotach prowadzących działalność społeczną. W tym modelu korzystającym jest podmiot, z którym uczeń nawiąże indywidualną pozaszkolną współpracę. Jeśli wolontariusz będzie się angażował w działania w kilku podmiotach, w każdym z nich powinien przechodzić indywidualne procedury formalne (powinien z każdym mieć zawarte odrębne porozumienie).

3. **Szkoła korzysta z pośrednictwa podmiotów** zajmujących się organizowaniem wolontariatu uczniowskiego. We Wrocławiu do wyboru są m.in.: Kluby Ośmiu prowadzone przez Fundację „Świat na TAK”, Program „My dla świata” Stowarzyszenia „ŻYJ KOLOROWO!” oraz Szkolne Koła Caritas. Więcej w części Dodatki na s. 93.

Niezależnie od wyboru rozwiązania uczeń-wolontariusz jest wolontariuszem zgodnie z zapisami ustawy o pożytku publicznym i wolontariacie. W przypadku samodzielnej organizacji wolontariatu przez szkołę lub przekazaniu tego zadania innemu podmiotowi warto umożliwić uczniom również angażowanie się w wolontariat „na własną rękę”. Wypracowanie rozwiązań mieszanych, pozwoli indywidualnym wolontariuszom chociażby na uwzględnienie ich działań na świadectwach.

model organizacyjny	zadania szkoły	zadania poza szkołą
szkoła podmiotem korzystającym	odpowiednie opracowanie zapisów statutu; wyznaczenie koordynatora; rozpoznawanie aktualnych uwarunkowań prawnych oraz zapewnienie ich spełnienia; zawieranie porozumień z wolontariuszami; zapewnienie ubezpieczeń zgodnie z obowiązującymi przepisami; wystawianie zaświadczeń i opinii; śledzenie zmian prawnych w obszarze wolontariatu; wypełnianie pozostałych wymogów formalnych; organizacja i monitorowanie działań wolontariuszy (współpraca z podmiotami zewnętrznymi, rozliczanie, wspieranie, dbanie o bezpieczeństwo, rozwiązywanie trudności, itp.); dokonywanie wpisów na świadectwach w oparciu o działalność szkolną i ewentualną działalność indywidualną wolontariuszy; odpowiedzialność za wolontariuszy, którzy działają poza szkołą.	wolontariusze mogą być angażowani przez szkołę do zadań wyznaczonych przez podmioty współpracujące ze szkołą.

model organizacyjny	zadania szkoły	zadania poza szkołą
szkoła jako podmiot informujący o wolontariacie w innych podmiotach	odpowiednie opracowanie zapisów statutu; stosowanie opracowanych rozwiązań umożliwiających angażowanie się uczniów w wolontariat, np. gromadzenie i udostępnianie informacji o ofertach wolontariatu; monitorowanie współpracy wolontariusza z wieloma podmiotami; dokonywanie wpisów na świadectwach w oparciu o informacje z wielu źródeł.	zróżnicowane procedury rekrutacyjne i formalności w poszczególnych podmiotach korzystających; prowadzenie oddzielnej biurokracji w każdym podmiocie (osobne porozumienia i/lub ubezpieczenia, zróżnicowane dokumenty rozliczeniowe, itp.); możliwe trudności w spełnieniu wymogów formalnych w przypadku angażowania się wolontariusza w wiele działań akcyjnych; różne zasady zaangażowania wolontariusza w poszczególnych podmiotach; anonimowość wolontariusza w poszczególnych podmiotach (brak przepływu informacji o doświadczeniach w innych podmiotach, pozytywna bądź negatywna postawa wolontariusza w jednym miejscu nie wpływa na współpracę z innymi podmiotami); utrudniony dostęp do informacji o wolontariuszu dla szkoły; uzyskiwanie przez wolontariusza osobnych i niespójnych zaświadczeń w poszczególnych podmiotach na zróżnicowanych zasadach.

model organizacyjny	zadania szkoły	zadania poza szkołą
szkoła współpracująca z zewnętrznym podmiotem korzystającym	odpowiednie opracowanie zapisów statutu; ewentualne wskazanie koordynatora; monitorowanie współpracy wszystkich wolontariuszy z jednym podmiotem; dokonywanie wpisów na świadectwach w oparciu o informacje z jednego źródła i ewentualną działalność indywidualną wolontariuszy.	jednorazowe przechodzenie procedury formalnej niezależnie od liczby miejsc zaangażowania wolontariusza; prowadzenie jednolitej biurokracji ograniczonej do minimum; łatwe angażowanie się w wiele różnych akcji w ramach jednego porozumienia; spójne zasady organizacyjne; konsekwentne i spójne oddziaływanie wychowawcze na wolontariusza; łatwe uzyskiwanie przez szkołę informacji o wszystkich wolontariuszach z jednego źródła; możliwość wystawienia wolontariuszowi jednego zaświadczenia obejmującego jego wszystkie działania.

Tabela 1. Opracowanie własne: Jacek Bednarek

Obowiązki szkoły w obszarze wolontariatu

Ustawa Prawo oświatowe wprowadziła przepisy o charakterze obligatoryjnym w obszarze wolontariatu szkolnego.

PRAWO

Zgodnie z art. 1 pkt 12 ustawy Prawo oświatowe system oświaty zapewnia „kształtowanie u uczniów postaw prospołecznych, w tym poprzez możliwość udziału w działaniach z zakresu wolontariatu, sprzyjających aktywnemu uczestnictwu uczniów w życiu społecznym”, zaś zgodnie z jej art. 68, ust. 1 pkt 9 dyrektor szkoły lub placówki „stwarza warunki do działania w szkole lub placówce: wolontariuszy, stowarzyszeń i innych organizacji, w szczególności organizacji harcerskich, których celem statutowym jest działalność wychowawcza lub rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i innowacyjnej szkoły lub placówki”.

Przepisy te nie obligują szkoły do prowadzenia działań wolontariackich, bo te są przede wszystkim uzależnione od chęci i woli uczniów. Dyrektor może też nie wyrazić zgody na konkretne inicjatywy, które np. uzna za nie-

odpowiednie czy niewłaściwie zorganizowane. Przytoczone przepisy zobowiązują szkołę do tego, aby chętnym uczniom umożliwić taką działalność, a m.in. organizacjom pozarządowym współpracę z nimi.

Co więcej, zgodnie z art. 98 ust.1 pkt 21 ustawy Prawo oświatowe statut każdej szkoły ma regulować „sposób organizacji i realizacji działań w zakresie wolontariatu”. Jest to przepis obowiązujący bez względu na to, czy uczniowie chcą się angażować w wolontariat, czy nie. Przepisy nie wskazują żadnych konkretnych rozwiązań, jednak obligują do ich wypracowania i sprecyzowania w statucie szkoły.

Zapisy dotyczące wolontariatu w statucie szkoły

Statut szkoły jest integralnym dokumentem indywidualnie wypracowanym przez radę pedagogiczną. Każda szkoła może w nim zawrzeć niepowtarzalne, dostosowane do swojej specyfiki, rozwiązania. Przepisy obligują, aby statut szkoły regulował sposób organizacji i realizacji działań w zakresie wolontariatu, nie wskazując żadnych dodatkowych wytycznych. Jakże zatem zagadnienia można uwzględnić w statucie, aby się należycie wywiązać z przytoczonego zobowiązania?

- Przede wszystkim warto w statucie wskazać rozwiązania formalne, na które decyduje się szkoła (patrz podrozdział Kto to jest „korzystający”?, s. 36).
- Aspektami wartymi rozpatrzenia i uregulowania są kwestie działań w trakcie zajęć szkolnych, warunki i odpowiedzialność za wolontariuszy w trakcie działań podejmowanych poza terenem szkoły.
- Art. 85 ust. 6 i 7 ustawy Prawo oświatowe wskazują możliwość angażowania w wolontariat samorządu szkolnego i wylaniania spośród jego składu rady wolontariatu. Nie są to przepisy obligatoryjne, zatem kwestią indywidualną będzie uwzględnienie ich bądź nie w zapisach statutowych.
- Ustawa Prawo oświatowe (art. 109 ust. 5) dopuszcza również udział wolontariuszy w prowadzeniu następujących zajęć:
 - zajęcia rewalidacyjne dla uczniów z niepełnosprawnościami;
 - zajęcia prowadzone w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
 - zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia uczniów, w szczególności w celu kształtowania ich aktywności i kreatywności.

Dobrze byłoby, gdyby zapisy dotyczące takich rozwiązań zostały uwzględnione w statucie placówki i w regulaminie wolontariatu zatwierdzonym przez dyrektora, nawet jeśli aktualnie nie są prowadzone czy planowane takie działania. Kiedy pojawi się taka możliwość trudno będzie z niej skorzystać bez wcześniejszego przygotowania formalnego.

Opracowując zapisy statutowe warto dobrze się zastanowić nad stopniem ich szczegółowości i rozsądnym doborem. Z jednej strony rozwiązania uregulowane w statucie stwarzają trwałe możliwości, jednak należy pamiętać, że w przypadku potrzeby ich zmiany, wymagają uchwały Rady Pedagogicznej. W związku z tym niektóre kwestie być może warto regulować w innych dokumentach, np. Regulaminie Wolontariatu Szkolnego, do których w statucie można się odwoływać, a które łatwiej dostosować do aktualnych potrzeb i zmieniającej się sytuacji.

Kto może zostać wolontariuszem?

Wolontariuszem może być każda osoba, niezależnie od wieku. Jednak musimy pamiętać, że pełnię praw obywatelskich uzyskuje się dopiero w wieku 18 lat – od tej pory osoba ma pełną zdolność do czynności prawnych, a więc może być podmiotem praw i obowiązków, co wiąże się nie tylko z możliwością samodzielnego podejmowania decyzji czy zaciągania zobowiązań, ale przede wszystkim z odpowiedzialnością za nie. Młodzież między 13 a 18 rokiem życia potrzebuje na to zgody opiekuna prawnego. W przypadku dzieci do 13 roku życia stroną do wszelkich uzgodnień, w tym zawierania porozumień, są ich opiekunowie prawni, choć aby spełnić wymóg dobrowolności, należałoby w tych działaniach nie pomijać głównego zainteresowanego.

Należy jednak zwrócić uwagę, że jeśli odrębne przepisy określają kwalifikacje (lub minimalny wiek) potrzebne do wykonywania konkretnych zadań, wymóg ten dotyczy również wolontariuszy.

2.4. Obowiązki formalne

Przepisy, dotyczące angażowania w wolontariat, zawiera Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. W myśl jej przepisów z wolontariuszem (lub opiekunem prawnym w przypadku niepełnoletnich) należy zawsze zawrzeć porozumienie. Jeśli świadczenie wolontariuszy zamknie się

w 30 dniach porozumienie może mieć formę ustną. Jeśli wolontariusz będzie pomagać dłużej, powinno być sporządzone na piśmie.

Korzystający ma obowiązek:

- informować wolontariusza o ryzyku dla zdrowia i bezpieczeństwa związanym z wykonywanymi świadczeniami oraz o zasadach ochrony przed zagrożeniami;
- zapewnić wolontariuszowi bezpieczne i higieniczne warunki wykonywania przez niego świadczeń, w tym odpowiednie środki ochrony indywidualnej;
- poinformować wolontariusza o przysługujących mu prawach i ciążących obowiązkach oraz zapewnić dostępność tych informacji.

Ponadto – o czym była już mowa – korzystający ma obowiązek pokrywać koszty podróży służbowych i diet. Jednak wolontariusz może w formie pisemnej – pod rygorem nieważności – zwolnić go z tego obowiązku. Korzystający może także pokrywać inne koszty czy to poniesione przez wolontariusza, czy też wpływające na rozwój wolontariusza (np. udział w szkoleniach).

Korzystający na żądanie wolontariusza powinien potwierdzić na piśmie treść porozumienia, a także wydać pisemne zaświadczenie o wykonaniu świadczeń przez wolontariusza oraz o ich zakresie. Stąd też ważne jest, aby dokumentacja dotycząca działań była rzetelnie prowadzona oraz archiwizowana.

Porozumienie z wolontariuszem

Zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i wolontariacie porozumienie z wolontariuszem powinno zawierać:

- zakres świadczeń wolontariusza,
- sposób i czas ich realizacji,
- postanowienie o możliwości jego rozwiązania.

W części wstępnej porozumienie zawierać też musi datę i miejsce podpisania oraz dane jednoznacznie identyfikujące obie strony, np.: nazwę i adres podmiotu korzystającego, imię i nazwisko oraz adres, datę urodzenia lub PESEL wolontariusza.

Porozumienie może też zawierać wszelkie inne uzgodnienia, np. metody wspierania wolontariusza, sposób rozliczania, sposób prowadzenia dokumentacji, dodatkowe zobowiązania stron, itp.

Zwykle w porozumieniach umieszcza się też typowe postanowienia końcowe, jak: postępowanie w sprawach nieuregulowanych, pisemna forma zmian, liczba sporządzonych egzemplarzy, itp. W zakresie nieuregulowanym w porozumieniu stosuje się przepisy kodeksu cywilnego oraz Ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Zakres zadań wolontariusza

Zakres zadań wolontariusza jest indywidualnie ustalany pomiędzy nim a korzystającym w ramach zawieranego porozumienia. Trzeba jednak pamiętać o kilku ważnych zasadach:

- Angażując wolontariusza korzystający ponosi ryzyko związane z ewentualną rezygnacją ochotnika. Zatem dobrze jest zachować ostrożność przydzielając zadania strategiczne.
- Niekiedy bardzo ważne jest doprecyzowanie zadań powierzanych wolontariuszom. Są takie zadania, których wykonywanie wiąże się ze spełnieniem dodatkowych wymogów prawnych (np. posiadanie odpowiednich uprawnień, kwalifikacji, wymóg pełnoletności).
- Istnieją ograniczenia dla niepełnoletnich wolontariuszy. Dotyczą one zarówno stopnia trudności podejmowanych przez nich zadań, wymiaru czasu pracy, jak i odpowiedzialności. Ważne jest uzyskanie pisemnej zgody opiekuna prawnego na każde działanie, które nie jest doprecyzowane w porozumieniu (np. wyjście poza teren szkoły, udział w dodatkowej akcji, zmiana zakresu działań lub innych ustaleń).
- Ze względów etycznych należy również pamiętać, że wolontariusze powinni uzupełniać, ale nie zastępować pracowników etatowych w wykonywanych przez nich czynnościach.

Jak określić w porozumieniu czas wolontariatu

Z treści ustawy można wnioskować, że określenie czasu wolontariatu w porozumieniu dotyczy okresu współpracy, nie zaś wskazywania np. wymiaru czasu pracy lub konkretnych dni i godzin, kiedy będą wykonywane świadczenia. Takie ustalenia zaliczyć można raczej do sposobu realizacji zadań.

Określenie okresu współpracy jest istotne ze względu na dwa przepisy wzajemnie uzupełniające się pod względem czasowym:

- Jeżeli świadczenie wolontariusza trwa do 30 dni, obowiązkowo należy zapewnić wolontariuszowi ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków (patrz: Ubezpieczenia s. 47).
- W przypadku współpracy dłuższej niż 30 dni, porozumienie powinno być sporządzone na piśmie.

Przynajmniej jeden z tych dwóch obowiązków musi być spełniony, zatem po każdym działaniu wolontariuszy u korzystającego powinna pozostać dokumentacja świadcząca o wykonanej pracy.

Szkoły często angażują wolontariuszy w szereg krótkich działań akcyjnych, ale nie dysponują środkami na opłacanie dla nich ubezpieczeń. Wartym rozważenia rozwiązaniem jest takie opracowywanie działań wolontariuszy, żeby przekraczały okres 30 dni. W działaniach tych można uwzględnić wszelkie przygotowania, rozliczania, podsumowania, itp.

W wolontariacie szkolnym praktycznym rozwiązaniem jest podpisywanie porozumień na okres całego roku szkolnego z uwzględnieniem wszystkich wspólnie zaplanowanych działań. Na dokładne ich doprecyzowane znajdzie się miejsce w innych dokumentach (np. dzienniczkach wolontariusza), dzięki czemu nie muszą być uzgodnione w chwili zawierania porozumienia. Takie rozwiązanie pozwala na objęcie porozumieniem wielu działań akcyjnych.

Nawet w przypadku bardzo długiej współpracy porozumienie sporządzone na czas określony (np. semestr lub rok) może być odnawiane lub przedłużane aneksem. Jest to też dobry sposób weryfikacji rzeczywistego zaangażowania wolontariuszy.

Podobnie jak wszelkiego typu umowy, porozumienie z wolontariuszem może zostać zawarte na czas nieokreślony. Wydaje się to jednak mało korzystnym rozwiązaniem. Czas nieokreślony może trwać krócej lub dłużej niż 30 dni, dlatego musimy zarówno sporządzić porozumienie w formie pisemnej, jak i wykupić wolontariuszowi polisę NNW na okres pierwszych 30 dni.

PRAWO

Działania wolontariackie do 30 dni (porozumienie zawarte na czas określony)	Działania wolontariackie powyżej 30 dni (porozumienie zawarte na czas określony)	Działania wolontariackie powyżej 30 dni (porozumienie zawarte na czas nieokreślony)
Obowiązkowe ubezpieczenie wolontariusza	Ubezpieczenie NNW jest dobrowolne	Ubezpieczenie NNW na pierwsze 30 dni współpracy
Porozumienie może mieć formę ustną lub pisemną	Porozumienie musi mieć formę pisemną	Porozumienie powinno mieć formę pisemną

Tabela 2. Opracowanie własne: Redakcja

Odpowiedzialność

Dla osób współpracujących z wolontariuszami bardzo ważną kwestią jest odpowiedzialność, zwłaszcza za wolontariuszy niepełnoletnich. Zagadnienie to jest istotne w związku z niemiłymi konsekwencjami, mogącymi spotkać koordynatora. Problem ten jest jednak stosunkowo złożony.

Odpowiedzialność w obszarze wolontariatu spoczywa na podmiocie korzystającym. Jeśli szkoła organizuje wolontariat samodzielnie, przyjmuje na siebie pełnię odpowiedzialności w tym zakresie. Jeśli inne podmioty formalizują działalność wolontariatu szkolnego, szkoła odpowiada jedynie za decyzję w tym obszarze i musi reagować na ewentualnie zaobserwowane nieprawidłowości. Pozostałe obowiązki, wraz z odpowiedzialnością, przyjmuje na siebie podmiot organizujący działalność wolontariuszy.

Bezpośrednią odpowiedzialność za wolontariusza podmiot korzystający powierza, wraz z opieką nad nim, koordynatorowi. Zwykle jest nim przedstawiciel grona pedagogicznego. Jeśli organizacja wolontariatu spoczywa na podmiocie zewnętrznym, a koordynatorem jest nauczyciel, to staje się on reprezentantem organizacji.

Podstawową odpowiedzialnością związaną z organizacją wolontariatu jest odpowiedzialność za bezpieczeństwo wolontariusza. Oczywiście, jej zakres będzie zależny od wieku ochotnika.

- **Dzieci do 13. roku życia** koordynator ponosi pełną odpowiedzialność za ich bezpieczeństwo w czasie, gdy są one mu powierzone. Wszystkie działania małoletniego wolontariusza powinny odbywać się pod bezpośrednią opieką koordynatora.
- **Wolontariusze pomiędzy 13. a 18. rokiem życia** mogą już decydować o sobie w zakresie adekwatnym do ich rozwoju. Osobami decyzyjnymi w tym względzie są ich opiekunowie prawni. Wolontariusze

w tym przedziale wiekowym mogą, w pewnym (ograniczonym) zakresie i za zgodą opiekunów prawnych, podejmować się bardziej odpowiedzialnych zadań zgodnie z ich kompetencjami i samodzielnością. Nadal odpowiedzialność spoczywa na koordynatorze.

- **Wolontariusze powyżej 18. roku życia** są już pełnoletni, zatem ponoszą pełną odpowiedzialność za siebie. Korzystający ma jednak obowiązek zapewnić bezpieczne i higieniczne warunki wykonywania przez nich świadczeń.

Kompetentna organizacja działań wolontariuszy to także rodzaj odpowiedzialności, związanych z wolontariatem. W tym obszarze prawo nie zawiera żadnych regulacji, jednak oczekiwania społeczne skłaniają do dobrej współpracy z wolontariuszami, właściwego ich angażowania i wysokiej jakości współpracy. Niewywiązanie się z tych oczekiwań, niesie za sobą spadek reputacji nieodpowiedzialnego podmiotu, który może mieć bardzo niekorzystny wpływ na jego dalszą działalność nie tylko w obszarze wolontariatu.

Ubezpieczenia

Oferty ubezpieczenia oferowane na rynku różnią się od siebie i żeby wiedzieć jaki zakres obejmuje dane ubezpieczenie należy koniecznie zapoznać się z ogólnymi warunkami ubezpieczenia (OWU), które zawierają m.in. zapisy dotyczące wyłączenia odpowiedzialności w określonych sytuacjach. Rozpatrując kwestie ubezpieczenia wolontariuszy musimy rozróżnić ich trzy typy: od następstw nieszczęśliwych wypadków (NNW), od odpowiedzialności cywilnej (OC) oraz ubezpieczenie zdrowotne.

- **Ubezpieczenie NNW** dotyczy wypadków, wskutek których poszkodowany doznał trwałego uszczerbku na zdrowiu (np. złamanie, skręcenie, itp.). Ubezpieczyciel wypłaca poszkodowanemu odszkodowanie w wysokości zależnej od sumy ubezpieczenia i stopnia utraty zdrowia. Posiadanie przez wolontariusza NNW wykupionego prywatnie nie zwalnia z zapewnienia tego ubezpieczenia przez korzystającego/ korzystających (gdy jest ich kilku).
- **Ubezpieczenie OC** wykupywane, żeby zabezpieczyć się przed pokrywaniem kosztów strat (mienia lub zdrowia) innych osób lub podmiotów, powstałych z niezamierzonej winy koordynatora (np. niezamierzone zniszczenie powierzonego sprzętu lub utrata zdrowia powierzonych

nam dzieci). Istnieje też odpowiedzialność cywilna i karna, z której nikt koordynatora nie może zwolnić (dotycząca np. sytuacji zaniedbania obowiązków).

- **Ubezpieczeniu zdrowotnemu** podlega każdy uczeń.

Już wcześniej omówiono zasadę ubezpieczenia wolontariuszy. Warto ją uzupełnić.

- Obowiązkowo należy zapewnić ubezpieczenie NNW wolontariuszowi, którego okres zaangażowania nie przekracza 30 dni (lub przez pierwsze 30 dni współpracy w ramach porozumienia zawartego na czas nieokreślony).
- Podczas współpracy trwającej przez czas określony dłuższy niż 30 dni korzystający może również wykupić takie ubezpieczenie, jednak nie ma takiego obowiązku. Wolontariusz jest wtedy objęty ochroną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych na koszt Skarbu Państwa na mocy tzw. małej ustawy wypadkowej. Niestety, przewidziane świadczenia w ramach tego ubezpieczenia przysługują wyłącznie w sytuacjach skrajnych opisanych poniżej (Jakie świadczenia przysługują wolontariuszowi w razie wypadku?, s. 49).

Koordynatorzy współpracujący z wolontariuszami często obawiają się odpowiedzialności finansowej w przypadku nieszczęśliwego wypadku wolontariusza. W przypadku osób niepełnoletnich koordynator ponosi odpowiedzialność za ich bezpieczeństwo. Jeśli dojdzie do uszczerbku na zdrowiu wolontariusza, koordynator może zostać pociągnięty do odpowiedzialności przewidzianej prawem. Podobnie będzie w sytuacji wolontariusza pełnoletniego, jeśli do wypadku doszło z winy koordynatora.

Przed takimi roszczeniami nie chroni ubezpieczenie NNW wolontariusza. Wprawdzie z niego zostanie wypłacone poszkodowanemu odszkodowanie, ale ubezpieczyciel będzie mógł dochodzić od koordynatora utraconych środków.

WAŻNE

Pamiętaj o ochronie, jaką daje ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej (OC). Chroni ono – do wysokości sumy ubezpieczenia – przed ewentualnymi konsekwencjami finansowymi. Poproś korzystającego o wykupienie polisy OC.

Należy jednak zwrócić uwagę na ograniczony zakres sytuacji objętych ubezpieczeniem. Zwykle polisy tego typu nie obejmują działań celowych bądź rażących uchybień.

Ubezpieczenie OC chroni również koordynatora przed odpowiedzialnością za szkody wyrządzone przez wolontariuszy, które obciążają koordynatora w sposób analogiczny, jak w przypadku szkód spowodowanych wypadkiem.

Obszar działalności wolontariackiej wiąże się z pewną odpowiedzialnością cywilną. Szkoła może samodzielnie organizować wolontariuszy, o ile jest to odpowiednio uregulowane w jej statucie, gdyż współpraca z wolontariuszami mieści się w zakresie pracy wychowawczej z młodzieżą.

Jeśli wolontariusze mają np. pomagać seniorom, to konieczna jest współpraca z innymi podmiotami, specjalizującymi się w tym obszarze. Niezbędne jest bowiem zarówno wyselekcjonowanie seniorów potrzebujących pomocy, jak i opracowanie metod wspierania ich, które wykraczają poza zakres kompetencji szkoły. Kadra pedagogiczna może nie mieć odpowiednich do tego kwalifikacji, a nawet jeśli takie posiada, to nie dysponuje odpowiednimi narzędziami (choćby do diagnozowania potrzeb). W takiej sytuacji dochodzi do wykroczenia poza zakres działań, do którego szkoła została powołana. Jeśli w takim przypadku wystąpią niepożądane sytuacje, jednostka może zostać obciążona odpowiedzialnością cywilną za szkody spowodowane przekroczeniem swych kompetencji.

Jakie świadczenia przysługują wolontariuszowi w razie wypadku?

Jeśli wolontariusz był ubezpieczony od następstw nieszczęśliwych wypadków w firmie komercyjnej, należne świadczenia będą określone w ogólnych warunkach ubezpieczenia (OWU) – warto się z tym dokumentem zapoznać.

W przypadku wolontariatu dłuższego niż 30 dni ewentualne świadczenia wypłacane są na koszt Skarbu Państwa przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Z mocy tzw. małej ustawy wypadkowej przysługują wolontariuszowi: renta, jednorazowe odszkodowanie oraz świadczenia opieki zdrowotnej, lecz dotyczą one wyłącznie sytuacji niezdolności do pracy lub choroby zawodowej, powstałej wskutek tego wypadku.

Jeśli wolontariusz doznał trwałego uszczerbku na zdrowiu, ale jest zdolny do pracy, nie przysługują mu żadne świadczenia. Z tego powodu, jeśli jest to możliwe, dobrze jest zabezpieczyć również długotrwałych wolontariuszy komercyjną polisą NNW tak, jak się to robi w przypadku krótkiej współpracy.

Dodatkowo w przypadku śmierci wolontariusza wskutek wypadku albo powstałej choroby zawodowej lub też śmierci osoby pobierającej rentę

z tego tytułu, rodzinie zmarłego przysługuje zasilek pogrzebowy, renta rodzinna i jednorazowe odszkodowanie.

Inne świadczenia dla wolontariusza

Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie wspomina także o innych świadczeniach dla wolontariuszy, dotyczących m.in. składki ZUS, czy ubezpieczenia OC. Jednak nie dotyczą one wolontariatu szkolnego, w szczególności świadczonego w szkole. Mogą natomiast być ważne dla podmiotów, z którymi szkoła podpisała stosowne porozumienie i współpracujących uczniów-wolontariuszy.

2.5. Dokumentowanie pracy wolontariusza

Obowiązujące przepisy nie narzucają obowiązku dokumentowania pracy wolontariusza. Jednak ze względu np. na obowiązek wystawiania zaświadczeń wolontariuszom, a także z przyczyn organizacyjnych, działania takie stanowią dobrą praktykę.

Najprostszym sposobem jest opracowanie karty pracy wolontariusza lub też dzienniczka wolontariusza, w których będą rejestrowane i potwierdzane wykonywane przez nich działania. Więcej informacji znajdziesz w podrozdziale Dokumenty (s. 25).

2.6. Zakończenie współpracy

Zaangażowanie wolontariusza, jak każda współpraca, kiedyś musi się zakończyć. W trzech sytuacjach podpisane z wolontariuszem porozumienie wygasa samoczynnie:

- po upływie daty końca okresu współpracy przewidzianej w porozumieniu zawartym na czas określony;
- w przypadku śmierci wolontariusza;
- w sytuacji likwidacji podmiotu korzystającego.

Współpraca może zostać zakończona przez którąkolwiek ze stron, a postanowienia dotyczące takiej sytuacji, zgodnie z ustawą, powinny się znaleźć miejsce w porozumieniu pomiędzy wolontariuszem a korzystającym.

Rozwiązanie umowy może mieć przebieg dwutorowy:

- rezygnacja którejkolwiek ze stron z dotrzymaniem określonego terminu wypowiedzenia – jeżeli nie określono tego inaczej w porozumieniu, rezygnacja może nastąpić bez podania przyczyny;
- rozwiązanie w trybie natychmiastowym w sytuacji rażącego zaniedbania drugiej strony porozumienia.

W obu przypadkach wypowiedzenie powinno mieć formę pisemną i może być złożone przez każdą ze stron. Porozumienie zawarte na czas nieokreślony zawsze wymaga rozwiązania, ponieważ nie wygasa samoistnie (trwa, dopóki wolontariusz żyje i podmiot korzystający formalnie istnieje).

Sankcje dla wolontariusza w przypadku niewywiązania się ze zobowiązania

Obowiązujące przepisy prawne nie przewidują praktycznie żadnych sankcji, nawet w sytuacji zerwania porozumienia w sposób bardzo nieodpowiedzialny. Jedyną konsekwencją jest brak pozytywnej opinii i zaświadczenia, o które przecież w takich sytuacjach zwykle nikt nie prosi. Zgodnie z ustawową definicją wolontariusza, jego działalność zależy od jego woli, która praktycznie w każdej chwili może się zmienić.

Powierzając wolontariuszowi określone zadania należy być tego świadomym a ewentualną rezygnację wkalkulować w realizację planów. Warto też mieć na uwadze fakt, że nieodpowiedzialny wolontariusz może nadużywać swego statusu i dobrego imienia korzystającego.

Ustawa nie wprowadza jednak zakazu wspólnego ustalania określonych konsekwencji. Zatem angażując wolontariuszy w odpowiedzialne zadania można w porozumieniu przewidzieć określone sankcje związane z niedotrzymaniem jego zapisów. Oczywiście do tak uwarunkowanych zadań zdecydowanie trudniej pozyskać wolontariuszy, dlatego takie rozwiązania należy stosować roztropnie.

2.7. Punkty przy naborze do szkół ponadpodstawowych

Jedną z wielu korzyści uzyskiwanych przez wolontariuszy szkolnych jest możliwość uzyskania dodatkowych 3 punktów w naborze do szkół

PRAWO

ponadpodstawowych (na podstawie §7 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 sierpnia 2019 r. w sprawie przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego oraz postępowania uzupełniającego do publicznych przedszkoli, szkół, placówek i centrów (Dz. U. z 2019 r. poz.1737).

Pamiętać należy, że aby uzyskać te punkty nie wystarczy tylko być wolontariuszem. Zgodnie z zapisami rozporządzenia punkty te są przyznawane na podstawie odpowiednich wpisów na świadectwie za „osiągnięcia w aktywności społecznej, w tym na rzecz środowiska szkolnego, w szczególności w formie wolontariatu”. Nie doprecyzowano jednak konkretnie, co należy rozumieć pod pojęciem osiągnięć.

Warto zatem w statucie szkoły lub innym dokumencie precyzyjnie określić kryteria uzyskiwania takich wpisów. Można wskazać, jakie sytuacje będą uznawane za osiągnięcia w obszarze wolontariatu oraz w jaki sposób powinny być one zgłaszane i dokumentowane. Bardzo dobrą praktyką jest wprowadzenie wymogu zgłaszania podejmowanych działań koordynatorowi wolontariatu przed ich rozpoczęciem lub w trakcie wraz z podaniem kontaktu do osoby odpowiedzialnej w miejscu wykonywania świadczeń. Koordynator może wówczas skontaktować się z korzystającym i zapytać o szczegóły wolontariatu.

PRAWO

W rozporządzeniu nie przewidziano gradacji punktów rekrutacyjnych. Uczeń za wolontariat może wyłącznie uzyskać 3 punkty lub nie uzyskać nic.

Oczywiście zdecydowana większość wolontariuszy angażuje się w swe działania z zupełnie innych przyczyn niż punkty rekrutacyjne. Dla nich punkty są miłym dodatkiem, a czasem nawet zaskoczeniem. Ci zaś, którzy podejmują się działań ze względu na większe szanse podczas rekrutacji, być może doświadczą też innych korzyści i polkną bakcyła wolontariatu. Jest to jednak w znacznym stopniu zależne od nas – osób, z którymi będą przy tej okazji współpracować.

2.8. Organizacja zbiorów

Działalność większości grup wolontariatu szkolnego wiąże się z organizacją różnego rodzaju zbiorów na terenie szkoły. Jeśli zbiórki takie (pieniężne lub

rzeczowe) organizowane są wyłącznie wśród młodzieży szkolnej na terenach szkolnych, to nie jest to zbiórka publiczna w rozumieniu Ustawy z dnia 14 marca 2014 r. o zasadach prowadzenia zbiórek publicznych (Dz. U. z 2020 poz. 1672 t.j.) Na takie działania wystarczy pisemne pozwolenie dyrektora szkoły.

Jeśli zbiórka ma mieć miejsce poza terenem szkoły lub jeśli mają w niej wziąć udział osoby inne niż uczniowie (np. rodzice), to zastosowanie mają przepisy wspomnianej powyżej ustawy. Warto pamiętać, że określenie „zbiórka” nie obejmuje żadnych form sprzedaży, np. sprzedaż prac dzieci (z wyznaczoną ceną) czy loterii fantowej.

W tym rozdziale omówiliśmy:

- podstawowe aspekty prawne i definicje związane z wolontariatem,
- akty prawne regulujące wolontariat szkolny,
- obowiązki formalne, które muszą być spełnione przez szkołę w obszarze wolontariatu,
- najważniejsze dokumenty i zapisy wynikające z ustaw,
- kwestie ubezpieczenia i innych świadczeń dla wolontariusza,
- temat punktów na świadectwie,
- podstawowe zasady organizacji zbiórek w ramach działalności szkolnego wolontariatu.

3. Rola koordynatora (Agnieszka Ratajczak-Mucharska)

3.1. Kim jest koordynator wolontariatu

Trudno wyobrazić sobie współczesną szkołę bez wolontariatu i wolontariuszy. Na przestrzeni lat idea ta, jak i formy jej realizacji ewoluowały. Doświadczenia różnych szkół wskazują, że każda z nich ma inny model funkcjonowania zarówno samego wolontariatu, jak i opiekującego się nim koordynatora. Specyfika szkoły, wiek uczniów, poziom wsparcia ze strony dyrekcji i pozostałej kadry, osobowość i cechy temperamentu, składają się za każdym razem na niepowtarzalną charakterystykę konkretnego koordynatora (a częściej: koordynatorki).

Różnorodność tę łączy jednak wspólny mianownik: rola koordynatora zawsze jest niezwykle absorbująca, związana z dużą odpowiedzialnością zarówno formalną, jak i wychowawczą. Zaangażowanemu koordynatorowi praca ta przynosi ogrom satysfakcji, ale też wiąże się z koniecznością poświęcenia dużej ilości swojego czasu, uwagi i energii. Ponieważ funkcja koordynatora często sprawowana jest nieodpłatnie, *de facto* czyni go przy okazji najbardziej zaangażowanym wolontariuszem w szkole.

W związku z tym funkcję koordynatora najczęściej pełni osoba, która wyraziła taką gotowość. Zadanie to może też powierzyć danemu nauczycielowi dyrektor szkoły. Zdarza się także, że inicjatywa wychodzi od uczniów, i to oni proszą wybranego przez siebie nauczyciela o sprawowanie opieki nad ich grupą.

Jak humorystycznie podsumować pracę koordynatora?

„Koordynator jest kreatywny niczym Nobel, cierpliwy powyżej średniej krajowej, odporny na frustrację i uważa, że 8 godzin snu to zdecydowanie przereklamowana sprawa. Jest też szczęśliwym posiadaczem prywatnej drukarki (zasilanej rzeką tuszu płynącą wprost z osobistego konta bankowego), tudzież skanera, samochodu (najlepiej kombi) i zapasów czekolady wspierającej rozwiązywanie „trudnych spraw”. Spędza długie godziny nad klawiaturą swojego komputera podczas organizowania kolejnych przedsięwzięć, i prowadzi długie rozmowy przez prywatny telefon – gdy trzeba dopiąć terminy lub po raz kolejny zaktualizować ustalenia z współpracującą instytucją. Większość przerw pomiędzy lekcjami poświęca na rozmowy z uczniami, których zachęca, mobilizuje, motywuje i gasi pożary, kiedy coś nie wypali, kiedy ktoś nie przyszedł choć obiecał, kiedy ktoś nie załatwił tego co miał załatwić. Zwykle on sam jest ostatnią deską ratunku, na ostatni moment dowożąc brakujące części, zastępując brakujące osoby i modyfikując plan”.

Przed podjęciem decyzji o podjęciu się roli koordynatora rozważ:

- ile masz czasu wolnego,
- ile tego czasu chcesz przeznaczyć na wolontariat?

Weź pod uwagę WSZYSTKIE inne zobowiązania zawodowe i osobiste, takie jak opieka nad własnymi dziećmi lub samodoskonalenie.

Zrób to z ołówkiem w ręku lub wykorzystaj model zegara. Zaznacz swoje zobowiązania w ciągu doby. Zobaczysz, ile czasu realnie zostaje na wolontariat.

Jeśli nie chcesz pełnić funkcji koordynatora wolontariatu lub uważasz, że sam/a nie podołasz obowiązkowi, przedstaw swoje argumenty dyrektorowi lub poproś o wsparcie w postaci drugiego nauczyciela.

Umiejętność planowania i zarządzania sobą w czasie to jedna z najważniejszych kompetencji XXI wieku – warto nauczyć jej wolontariuszy. Dla koordynatora jest to umiejętność kluczowa.

3.2. Zadania koordynatora

Koordynator może realizować swoją funkcję na wiele sposobów, wybierając spośród nich najbardziej adekwatny dla siebie. Może pozostać koordynatorem i rzeczywiście kierować działaniami grupy uczniów. Oczywiście będzie to łatwiejsze, jeśli współpracuje z młodzieżą starszą, która ma już pewne wyobrażenie, co i jak chce robić oraz dysponuje pewną autonomią swoich działań.

Jeśli koordynator pracuje w szkole podstawowej, a zwłaszcza w klasach młodszych – raczej pozostaje mu rola opiekuna koła. Niezależnie bowiem od stopnia zaangażowania i przedsiębiorczości podopiecznych, oni sami potrzebują jeszcze opieki.

Preferowany sposób działania w dużej mierze będzie zależny od predyspozycji osobowościowych, dotychczasowych doświadczeń, od zasięgu działań, od wieku i poziomu zaangażowania osób, z którymi współpracuje, ale także od celu, jaki stawia przed sobą lider.

Koordynator odpowiada za szereg zadań, najważniejsze z nich to:

- rekrutacja wolontariuszy,
- zainicjowanie pierwszego spotkania,
- organizacja pracy wolontariuszy, wsparcie przy tworzeniu planu przedsięwzięć oraz monitorowanie jego realizacji,
- organizacja spotkań, warsztatów i szkoleń dla wolontariuszy,
- nawiązanie współpracy z instytucjami i osobami, które będą beneficjentami działań wolontariatu lub będą go wspierać,
- promocja wolontariatu w szkole (a także poza nią),
- troska o wolontariuszy oraz opracowanie adekwatnych metod gratyfikacji ich działań,
- kontakty z rodzicami (zwłaszcza w przypadku młodszych wolontariuszy),
- kontakty z dyrekcją szkoły oraz gronem pedagogicznym,
- i wreszcie: dbałość o formalności.

Zadania koordynatora można pogrupować na trzy obszary:

- działania wychowawcze, czyli dbałość o rozwój wolontariuszy i relacje pomiędzy nimi,
- logistyka, czyli dbałość o formalności i organizacja przedsięwzięć,
- kreatywność, czyli poszukiwanie inspiracji oraz inspirowanie wolontariuszy, a także nawiązywanie kontaktów, które będą cenne dla działalności wolontariatu (zarówno wśród instytucji/osób, które mogą służyć wsparciem, jak i być beneficjentami pomocy).

Dla niektórych koordynatorów prawdopodobnie jedne punkty będą stanowiły większe wyzwanie niż inne.

Jest to zupełnie naturalne. Tym niemniej, aby koło wolontariatu spełniało wszystkie swoje funkcje, koordynator powinien harmonijnie dzielić swoje zaangażowanie i uwagę na wszystkie zadania. Pewnym rozwiązaniem może być też zaproszenie do współpracy innego nauczyciela, który będzie stanowił uzupełnienie lub przeciwwagę dla kompetencji głównego koordynatora.

Rola koordynatora jest bardzo odpowiedzialna i pochłania wiele energii i czasu. Jeśli to tylko możliwe, zadbaj o wsparcie. Osoby, na których możesz polegać, pomogą ci w działaniach, pokrzepią w trudnych chwilach. Jesteś osobą, która pomaga innym, ale musisz też umieć prosić o pomoc. To mniej popularna umiejętność – i choć wcale się z tym nie kojarzy – jest jednym z istotnych elementów postawy asertywnej. Warto nauczyć tego swoich podopiecznych.

Żeby móc jak najefektywniej pełnić funkcję wychowawczą, koordynator powinien większość uwagi poświęcić uczniom, którzy znajdują się pod jego opieką. Jeśli przejął prowadzenie koła po innym opiekunie, warto, aby skupił się na nawiązaniu relacji i jak najpełniejszym poznaniu swoich podopiecznych. Natomiast, gdy zaczyna tworzyć grupę, najważniejszymi kwestiami są forma i cele działania szkolnej grupy wolontariatu.

Od założonych celów zależy wybór metod pracy. Metody powinny umożliwić osiągnięcie celów, ale muszą też być adekwatne do możliwości koordynatora.

Przykładowe pytania przed rozpoczęciem rekrutacji:

- Ilu członków powinno liczyć koło?
- Jaki rodzaj działań będzie realizować?
- Gdzie, kiedy i jak często będą odbywały się spotkania?

WAŻNE

Podstawowe pytanie – dlaczego

Każdy ma własny cel, który motywuje go do podjęcia takiej czy innej aktywności. Simon Sinek, autor książki „Zaczynaj od dlaczego. Jak wielcy przywódcy inspirują do działania” oraz jednego z najczęściej odtwarzanych wystąpień TED pod tym samym tytułem, proponuje sposób myślenia o celu, który nazwał „złotym kręgiem”.

Według teorii Sineka, opartej na analizie licznych biografii liderów, którzy osiągnęli sukces w swojej branży, najlepszych przywódców i najlepiej prosperujące przedsiębiorstwa rozpoznaje się po tym, że zarówno ich liderzy, jak i szeregowi pracownicy, potrafią odpowiedzieć na pytanie dlaczego to robią.

Kwestia wyjściowej motywacji koordynatora jest o tyle istotna, że każdy opiekun wolontariuszy prędzej czy później spotka się z tym zagadnieniem u swoich podopiecznych. Od rodzaju motywacji napędzającej koordynatora będzie zależeć, jaką formę pracy wybierze, jaki rodzaj zarządzania zespołem, wreszcie – w jaki sposób i za co będzie gratyfikować działania wolontariuszy.

Jeśli koordynator stawia na efekt działań wolontariuszy ważna będzie ilość akcji, których grupa się podejmie, ich zasięg, liczba zaangażowanych osób bądź beneficjentów, którzy otrzymali wsparcie. Osiągnięte wówczas wyniki przyniosą mnóstwo pożytku społecznego. Warto o nich wspomnieć w szkolnych sprawozdaniach i prezentacjach, które wpłyną na postrzeganie działań wolontariuszy oraz na skuteczną i efektywną promocję wolontariatu w szkole.

Innym celem może być rozwój podopiecznych. Wówczas najlepsze będą działania długofalowe, o niemierzalnym, odroczonym wyniku.

To, jaki sposób myślenia o wolontariacie pojawi się w odpowiedzi na osobiste „dlaczego?” koordynatora, wpłynie na zakres jego działań, ich skuteczność, a także zdolność zarażania innych, inspirowania i wciągania do współpracy. Pełna samoświadomość wzmacnia wiarygodność i autentyczność, a to sprawia, że podopieczni chętniej uwierzą w to DLACZEGO i chętniej za nim pójdą.

WAŻNE

Jeśli wolontariat ma spełnić swoją funkcję wychowawczą i rozwojową możesz wspomóc ten proces poprzez celowe i zintensyfikowane działania. Mogą to być np.

- organizacja warsztatów Treningu Umiejętności Społecznych,
- spotkania z doświadczonymi wolontariuszami,
- praktyczne mini-szkolenia np. z zasad pomagania osobom z niepełnosprawnościami.

Wsparcie merytoryczne i treningi umiejętności, połączone działaniami wolontariackimi w praktyce, przyniosą długotrwałe efekty i w sposób szczególnie wpłyną na rozwój społeczny uczniów.

3.3. Rekrutacja i budowanie zespołu

Rekrutacja ochotników często stanowi największe wyzwanie dla początkującego koordynatora – i dlatego warto poświęcić jej więcej uwagi.

Większość opiekunów wychodzi z pragmatycznego założenia, że „im więcej (rąk do pracy) – tym lepiej”. Trudno odmówić zasadności takiemu podejściu, podobnie jak trudno byłoby odmówić możliwości działania w wolontariacie komukolwiek chętnemu, w imię jakiś bezdusznie ustalonych limitów.

Jeśli dysponujesz siłą, czasem i możliwościami, aby zaopiekować się i zorganizować pracę 120 wolontariuszy, którzy odpowiedzą na ogłoszenie – to absolutnie fantastycznie.

Jeśli brak takich zasobów, to warto pomyśleć o tym wcześniej ZANIM trzeba będzie spojrzeć w 120 par oczu i przyznać, że sytuacja przerosła oczekiwania i jak mówi młodzię: „nie ogarniasz tematu”.

Przemyśl wtedy organizację pierwszego spotkania, może warto go zrobić w grupach, wybierając lidera zespołu.

Więcej o rekrutacji możesz przeczytać w rozdziale Rekrutacja wolontariuszy na s. 16.

Budowanie zespołu

Pierwsze spotkanie koła powinno być spotkaniem roboczym: krótkim, organizacyjnym, rzeczowym. Dobrze, gdyby odbyło się w trakcie zwykłego dnia szkolnego, może na najdłuższej przerwie, może na jednej lekcji. Zastanów się, czy powinni się równocześnie spotkać wszyscy chętni, czy może lepiej aby uczestnicy byli w podobnym wieku, ponieważ wiek wolontariusza jest bardzo istotnym elementem określającym zadania, które może on realizować. Ważne, żeby uczniowie poznali koordynatora i ogólne warunki współpracy, najważniejsze informacje mogą otrzymać w postaci ulotek (mogą je wówczas pokazać rodzicom).

W budowaniu zespołu bardzo pomagają zorganizowanie warsztatów integracyjnych, które umożliwią członkom grupy zapoznanie się jeszcze przed podjęciem prac wolontariackich.

Jest to ważne chociażby ze względu na to, że:

- spotkanie przyspieszy etap integracji, pozwoli w skondensowanej formie poznać się nawzajem, nawiązać pierwsze nici porozumienia, co przełoży się na skuteczność działania całego koła;
- dzieci i nastolatki mają często obawy związane z nawiązywaniem nowych znajomości, a także z sytuacją ekspozycji społecznej, co często powiązane jest z niską samooceną bądź nieśmiałością. Z tego powodu często rezygnują z nowych aktywności, które byłyby dla nich atrakcyjne. Zaproszenie ich na spotkanie i zadbanie, aby poczuły się komfortowo

i bezpiecznie pozwoli przełamać lęki i zaangażować się pełniej o wiele liczniejszej grupie wolontariuszy.

Jeśli prowadzenie warsztatów integracyjnych nie jest Twoją mocną stroną, poproś o pomoc inną osobę: psychologa, pedagoga szkolnego, wychowawcę świetlicy albo animatora spoza szkoły, który poprowadzi takie warsztaty za Ciebie (ale z twoim udziałem), bądź przygotuj spersonalizowany scenariusz, dostosowany do Twoich potrzeb. Ważne jest, aby te zajęcia były atrakcyjne dla uczestników, autentycznie ich zaktywizowały a może nawet zaskoczyły. Efekt pierwszego wrażenia przełoży się na poziom zaangażowania i integracji z grupą.

Czuje oko koordynatora

Koordinator sprawuje bardzo czujną opiekę nad wszystkimi procesami toczącymi się w grupie. Monitoruje je, umiejętnie interweniuje w sytuacjach kryzysowych. W szczególnych przypadkach, które mogą się pojawić w pracy zespołowej, przydatnymi cechami koordynatora mogą okazać się umiejętności mediacyjne, elementy Treningu Zastępowania Agresji lub Treningu Umiejętności Społecznych. Koordynator pełni rolę tutora lub po prostu uważnego wychowawcy dla ucznia wymagającego szczególnego wsparcia.

PYTANIE

Jako koordynator odpowiedz sobie na pytanie: czy posiadam tego typu umiejętności lub chcę je nabyć i rozwijać?

A jeśli nie (bo przecież nie jest to wymóg konieczny do pełnienia tej funkcji), to czy jesteś gotowa/y skonfrontować się z własnymi deficytami i otwarta/y na poszukiwanie innych rozwiązań? Mogą być nimi współpraca ze szkolnym pedagogiem, psychologiem lub poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną. Może wystarczy zaprzyjaźniony nauczyciel, do którego masz zaufanie, i który zgodzi się na małą prywatną sesję „superwizji”, albo wspomóż własnymi umiejętnościami.

3.4. Motywacja

Kluczowa w pracy z wolontariuszami jest ich motywacja – zarówno ta wyjściowa, jak i ta, która będzie podtrzymywała ich zaangażowanie. Koordynator może wpływać zarówno na jedną jak i na drugą, chociaż najcenniejsza jest motywacja wewnętrzna podopiecznych, która jest najsilniejszym motorem ich działań.

Wszechstronne badania, przeprowadzane przez psychologów na całym świecie, wykazały, że motywacja wewnętrzna, chociaż najbardziej pożądana, jest też najtrudniejsza do utrzymania. W dodatku bardzo łatwo ją zniszczyć nieumiejętnymi działaniami wychowawczymi, mającymi na celu właśnie „wzmacnianie motywacji”.

Największym zagrożeniem dla motywacji wewnętrznej jest nieadekwatne nagradzanie podjętych działań. Nagrody rzeczowe (zwłaszcza wartościowe), chwalenie, zachęcanie do udziału w akcjach natychmiastową gratyfikacją w postaci ocen pozytywnych, możliwości zwolnienia się z lekcji – bywają bardzo skuteczne, ale niestety krótkoterminowo. Profity z działalności bardzo szybko przesłaniają inne wartości i stają się głównym motywem działania.

Kiedy pada pytanie o korzyści płynące z wolontariatu, odpowiedzi wydają się oczywiste, ale większość z nich powiela dość szablonowe wyobrażenia na temat wolontariatu, który jest „bezinteresowny, pelen poświęcenia, ale przynosi wiele satysfakcji”.

Paweł Łukasiak, prezes Akademii Rozwoju Filantropii, zwraca uwagę, że „ważnym problemem w komunikacji o wolontariacie w Polsce jest język powinności i obowiązku, zamiast języka zalet i korzyści. (...) Warto wzbogacić tradycyjne rozumienie wolontariatu, jako ofiary czasu i serca, o inne treści, w które bogaty jest wolontariat”.

Nie sposób zaprzeczyć, że słowo „poświęcenie” jest zdecydowanie nadużywane w kontekście działań wolontariackich. Zarówno motywacja nauczyciela, który podjął się roli koordynatora może być bardzo różnorodna, tak i całkiem nieoczywiste mogą być motywy młodych osób, które zgłaszają akces uczestnictwa.

Według psycholog Moniki Gregorczyk, na poziomie symbolicznym motywy te można podzielić na trzy grupy:

- **towarzyskie/społeczne** – wolontariusz chce poznać nowych ludzi, aktywnie i ciekawie spędzić czas, zdobyć pewien status i zyskać uznanie bądź przynależeć do grupy;
- **pragmatyczne** – wolontariusz chce pomagać ludziom, zrobić coś pożytecznego, zdobyć pewne umiejętności i zwiększyć swoje szanse na rynku pracy;

- **psychologiczne** – wolontariat jest sposobem na określenie swej tożsamości i zwiększenie samooceny, wyróżnieniem się spośród innych, działaniem w myśl własnych szlachetnych wartości, szansą znalezienia własnego sposobu na życie.

Warto pamiętać, że nastolatek, który zgłasza chęć wsparcia szkolnej akcji, kierować się może zarówno „dobrocią serca”, ale też (a może nawet bardziej) szansą nawiązania bliższej relacji z niebieskooką koleżanką – wolontariuszką. W szkole podstawowej pojawia się często inny pragmatyczny powód – dodatkowe punkty na świadectwie. W klasie VIII można zaobserwować wzmożone zainteresowanie wolontariatem ze strony uczniów i ich rodziców.

Rolą koordynatora jest nie tylko nie skomentować krytycznie takiej obserwacji, ale wręcz otworzyć się na tę wielostronność motywów i powstrzymać się przed oceną.

W jaki sposób wspierać zaangażowanie wolontariuszy

Edward Deci i Richard Ryan – autorzy teorii samodeterminacji – ustalili, że ludzie mają trzy wrodzone potrzeby psychologiczne, których zaspokojenie sprawia, że są zmotywowani, produktywni i szczęśliwi:

- potrzebę kompetencji,
- potrzebę autonomii,
- potrzebę związku z innymi.

W praktyce oznacza to, że najskuteczniejszą formą budowania motywacji jest takie aranżowanie przestrzeni do działania, aby zaspokoić wszystkie te wymienione potrzeby. Nie jest to bardzo trudne, pod warunkiem, że nauczyciel będzie umiał (a jest to duże wyzwanie!) zrezygnować z nadrzędnej roli zarządcy, będzie potrafił usunąć się w cień i ustąpić pola swoim podopiecznym.

Możesz zaaranżować spotkanie, którego celem będzie stworzenie planu pracy koła wolontariatu. Najlepiej pozwolić uczestnikom dobrać się w odpowiadające im grupy (potrzeba związku z innymi). Następnie zaś zaproponować uczniom dowolnie wybraną – najbliższą nauczycielowi – metodę analizy problemu (metaplan, rybi szkielet, 5x dlaczego, burza mózgów etc). Wraz z nią warto wybrać temat do przeanalizowania z najbliższego otoczenia (bieżący problem), czyli to, co jest bolączką dla uczniów. Kolejnym etapem jest – w grupach lub wszyscy wspólnie – wybór metody rozwiązania oraz sporządzenie planu działania – warto wykorzy-

stać metodę SMART (potrzeba kompetencji). Kluczowe decyzje niech pozostaną w kompetencji młodzieży (potrzeba autonomii). W ten sposób opracowany temat będzie o wiele chętniej zrealizowany niż jakkolwiek inny narzucony z zewnątrz. Nie oznacza to, że grupy nie zaliczą kryzysów, nie popełnią błędów i na pewno ukończą zadanie. Z pewnością jednak nauczą się wówczas najwięcej, a czujna asysta koordynatora pomoże im wyciągnąć wnioski na przyszłość.

Inne badania, potwierdzone wszechstronną praktyką biznesową, dowodzą, że nadanie głębszego sensu pracy, którą się wykonuje powoduje, że ludzie wykonują tę pracę chętniej i efektywniej.

Nagrody

Jak już wspomniałam w części poświęconej motywacji (s. 60) nagrody rzeczowe o dużej wartości, podobnie jak gotówka, przyczyniają się do obniżenia motywacji wewnętrznej.

(autor: Jacek Bednarek)

Próby przekupstwa uczniów cennymi nagrodami i obietnicami przynosią zwykle niepożądany efekt roszczeniowości. Nagradzanie wolontariuszy będzie o wiele bardziej wzmacniać, jeśli będzie staranne, wyszukane, zindywidualizowane. Nagrody będą szczególnie miłe, jeśli będą niespodziewane. Wtedy traktowane są jako rzeczywiste okazanie wdzięczności, a nie zapłata należności.

WAŻNE

Paradoksalnie wzmacniają ją nagrody o małej, symbolicznej wartości. Symboliczna nagroda nie uzasadnia podjętego wysiłku. Obdarowana osoba musi wyjaśnić sobie, dlaczego podjęła się tego wysiłku? Skoro nie dla gratyfikacji materialnej, to może dlatego, że samo to działanie było dla niej ważne i wartościowe? Literatura tematu pełna jest przykładów wyjaśniających działanie tego intrygującego, ale bardzo skutecznie działającego mechanizmu.

Istotnie motywujące będą także niematerialne dowody uznania: dyplomy, pod warunkiem, że osoba je przygotowująca zada sobie trud spersonalizowania takiego dyplomu. Najlepiej, gdy nie będzie to gotowy druk, wypełniony „na jedno kopyto” jak wszystkie pozostałe. Lepiej, gdy będzie zawierał np. pomysłowo opisane zasługi, zalety czy osiągnięcia laureata. Równie ważny może być list gratulacyjny dla rodziców ucznia.

Rolę wzmacniającą może pełnić też pochwała, pod warunkiem, że zostanie w niej zastosowane wskazówki Andrzeja Bliklego, autora *Doktryny jakości*, który podkreśla różnicę pomiędzy chwaleniem a wyrazami uznania.

Wyrazy uznania (wg A. Bliklego)

- oceniana jest praca człowieka i inne jego osiągnięcia (a nie sam człowiek) – zawsze lubimy usłyszeć, że robimy coś dobrze;
- ocena odnosi się do konkretów, co buduje przekonanie, że nie jest zdawkowa (najlepiej opisz, co widzisz, co zrobiło na tobie wrażenie i z jakiego powodu);
- wyrażający uznanie nie stawia się ponad odbiorcą uznania; wyrazy uznania mają charakter partnerski nie protekcyjny.

Za co chwalić? Przede wszystkim za to, na co podopieczni mają wpływ, a więc:

- za wysiłek i za starania,
- za poświęcony czas,
- za osobisty progres.

Czy powiedzenie „Chwal publicznie, gań na osobności” sprawdza się w pracy z wolontariuszami?

O ile z drugą częścią można się zgodzić, pierwsza zachęca do refleksji.

O czym myślą świadkowie sytuacji, w której chwalona jest wybrana osoba spośród grupy? Biją brawo, szczerze i od serca gratulują wyróżnionemu, postanawiają brać z niego przykład. Jako wychowawcy chcemy wierzyć, że tak właśnie się dzieje.

Ale zdarza się i tak, że świadkowie przewracają oczami, szepczą po kątach i snują teorie spiskowe pt. „dlaczego nie ja”. Zamiast gratulacji – niezdrowa rywalizacja, zamiast podziwu – zawiść, zamiast uśmiechu – złość. Zanim więc dojdzie do wyrażenia słów uznania, warto zastanowić się w jakim kontekście się to zadzieje, jaką pozycję w grupie ma wyróżniona osoba i czy przypadkiem i wbrew intencjom, nie otrzyma tzw. niedźwie-dziej przysługi.

3.5. Rozwój uczniów – korzyści z wolontariatu

Jednym z ważnych, a dość trudnych wyzwań stojących przed koordynatorem, jest promocja i upowszechnianie idei wolontariatu w najbliższym środowisku. Zdarza się bowiem, że wciąż w wielu szkołach wolontariat traktowany jest drugoplanowo. W ocenie dorosłych – zarówno rodziców,

jak i innych nauczycieli – wolontariat odciąga od nauki i grozi zaprzepaszczeniem szans na dalszą edukację, zgodną z ich ambitnymi planami.

Dobrze, aby w takiej sytuacji koordynator przedstawił argumenty merytoryczne, które przekonają rodziców, że inwestycja w wolontariat to także inwestycja w rozwój ich dzieci.

Pomocne w tym celu może być powołanie się na badania przeprowadzone przez niezależne, międzynarodowe instytucje, działające na rzecz biznesu. W pierwszej kolejności są to badania Światowego Forum Biznesu oraz Instytutu Badawczego Uniwersytetu w Phoenix. Obie te instytucje sformułowały listy dziesięciu umiejętności, które będą cenione na rynku pracy w XXI wieku. To właśnie te cechy mają decydować o tym, czy młody człowiek wkraczający na rynek pracy odnajdzie się w nim, zostanie doceniony i osiągnie sukces.

Z drugiej strony, warto przywołać badania, które sprawdzają umiejętności, jakie nabywają wolontariusze w toku swoich działań. Badania takie przeprowadzone zostały przez vInspired – brytyjską niezależną organizację charytatywną oraz brytyjskie stowarzyszenie CIPD (*Chartered Institute of Personnel and Development*; założoną w 1913 r. organizację działającą na rzecz rozwoju zasobów ludzkich i ludzi). Obie te instytucje wskazały cechy i umiejętności nabywane przez wolontariuszy w trakcie ich działalności charytatywnej.

Żeby zwizualizować zależności pomiędzy oczekiwaniami pracodawców a umiejętnościami, które daje wolontariat, wyniki tych analiz zestawione zostały w poniższej tabeli.

W kolumnie 1 i 2 znajdziemy umiejętności pożądane przez pracodawców wg badań Światowego Forum Biznesu oraz Instytutu Badawczego Uniwersytetu w Phoenix. Kolumna 3 i 4 zawiera umiejętności nabywane przez wolontariuszy wg badań vInspired oraz CIPD.

Narzędzie to może być pomocne podczas merytorycznej dyskusji na temat zasadności angażowania się w wolontariat.

To całkowicie autorskie, subiektywne i zapewne niedoskonałe zestawienie, gdyż wymienione umiejętności są różnie definiowane przez autorów badań, a definicje te nie zawsze pokrywają się znaczeniowo, i być może w odczuciu czytelnika nie zawsze będą też kompatybilne. Z tego względu poniższą tabelę należy potraktować jedynie jako pewną inspirację, ale też pozostawić sobie przestrzeń do własnych refleksji i interpretacyjnych eksperymentów.

umiejętności potrzebne na rynku pracy		umiejętności zdobywane poprzez wolontariat	
kolumna 1.	kolumna 2.	kolumna 3.	kolumna 4.
Future of Jobs Survey, World Economic Forum	Future Work Skills 2020 Institute for the Future	vInspired	CIPD
myślenie analityczne i innowacyjne	myślenie obliczeniowe (1)	rozwiązywanie problemów	kreatywność
inteligencja emocjonalna	inteligencja społeczna (2)	komunikacja; praca zespołowa; rozumienie spraw społecznych i kulturowych	komunikacja; tworzenie zespołu; samoświadomość i umiejętność wspierania; sieciowanie i budowanie relacji; świadomość społeczna
kreatywność, oryginalność i inicjatywa	myślenie niekonwencjonalne i adaptacyjne (3)	rozwiązywanie problemów; pewność siebie	kreatywność; pewność siebie
projektowanie technologii i programowanie	myślenie projektowe (4)	rozwiązywanie problemów	kreatywność
krytyczne myślenie i analizowanie	odkrywanie sensu i nadawanie znaczenia (5); zarządzanie obciążeniem kognitywnym (6)	umiejętność słuchania; samoświadomość i refleksja	samoświadomość
kompleksowe rozwiązywanie problemów	transdyscyplinarność (7)	samoświadomość i refleksja	samoświadomość i umiejętność wspierania
umiejętności przywódcze i wpływ społeczny	współpraca wirtualna (8)	umiejętności przywódcze; umiejętność słuchania	coaching i mentoring; sieciowanie i budowanie relacji

umiejętności potrzebne na rynku pracy		umiejętności zdobywane poprzez wolontariat	
kolumna 1.	kolumna 2.	kolumna 3.	kolumna 4.
Future of Jobs Survey, World Economic Forum	Future Work Skills 2020 Institute for the Future	vInspired	CIPD
aktywne uczenie się i strategię uczenia się	zarządzanie obciążeniem kognitywnym (9); umiejętności korzystania z nowych mediów (6)	samoświadomość i refleksja	samoświadomość i umiejętność wspierania
wnioskowanie, rozwiązywanie problemów i tworzenie idei		rozwiązywanie problemów; samoświadomość i refleksja	
analiza działania i ewaluacja		samoświadomość i refleksja	samoświadomość i umiejętność wspierania
dbałość o szczegóły, solidność		odpowiedzialność	
koordynacja i zarządzanie czasem	zarządzanie obciążeniem kognitywnym (9)	planowanie pracy; zarządzanie czasem własnym	zarządzanie obciążeniem pracą
	kompetencje międzykulturowe (10)	rozumienie spraw społecznych i kulturowych; komunikacja	świadomość społeczna; sieciowanie i budowanie relacji; komunikacja

Tabela 3. Opracowanie własne: Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Kolumna 1. – Najbardziej oczekiwane umiejętności na rynku pracy w 2022 (dwa ostatnie na 2018)¹

Kolumna 2. – Umiejętności zawodowe przyszłości²

(1) umiejętność przekładania wielkich ilości danych na koncepcje abstrakcyjne i rozumienie rozumowania opartego na danych

1 Future of Jobs Survey 2018, World Economic Forum, <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2018>

2 Future Work Skills 2020, Institute for the Future for the University of Phoenix Research Institute; http://www.iftf.org/uploads/media/SR-1382A_UPRI_future_work_skills_sm.pdf

- (2) umiejętność łączenia się z innymi w głęboki i bezpośredni sposób, aby odczuwać i stymulować reakcje i pożądane interakcje
- (3) biegłość w myśleniu i wymyślaniu rozwiązań i odpowiedzi ponad to co wyuczone lub oparte na regułach
- (4) umiejętność tworzenia i rozwijania zadań i procesów pracy dla osiągnięcia pożądanego wyniku
- (5) Umiejętność określenia głębszego znaczenia lub wagi tego co jest wyrażane
- (6) umiejętność rozróżniania i filtrowania informacji pod względem ich wagi, oraz rozumienia jak zmaksymalizować funkcje poznawcze za pomocą różnych narzędzi i technik
- (7) umiejętność czytania, pisanie i rozumienia koncepcji w wielu przenikających się dziedzinach
- (8) umiejętność wydajnej pracy, zwiększania zaangażowania i demonstrowania obecności jako członek wirtualnego zespołu
- (9) umiejętność krytycznego oceniania i rozwijania treści, które używają nowych form medialnych i używanie tych mediów do przekonywującej komunikacji
- (10) umiejętność działania w różnorodnych środowiskach kulturowych

Kolumna 3. – Umiejętności możliwe do uzyskania poprzez wolontariat³

Kolumna 4. – 10 najważniejszych cech rozwijanych przez wolontariat⁴

Wszystkie tłumaczenia własne.

3.6. Rozwój koordynatora

Koordynator potrzebuje nie tylko wsparcia, ale także konkretnej wiedzy i inspiracji, które będą pomocne w działaniu.

Wystarczy rozejrzeć się wokół i korzystać z gotowych rozwiązań np.: wsparcia instytucji wspomagających wolontariat lub stron internetowych, gdzie można znaleźć wiele przydatnych materiałów i informacji.

3 Youth Volunteering: Attitudes and Perceptions A report from v, the youth volunteering charity, exploring the link between volunteering and skills development; London 2008; <https://vinspired.com/media/W1siZiIsIjIwMTQvMDMvMTEvMTcvMjYvNTQvMTIvMD-dfNDIlfNTFfNjlfYXR0aXR1ZGVzX2FuZF9wZXJjZXB0aW9ucy5wZGYiXV0>)

4 Volunteering to learn: Employee development through community action, Research report September 2014; http://www.kansalaisareena.fi/volunteering-to-learn-employee-development_2014.pdf

Ważny jest networking czyli sieciowanie, nawiązywanie kontaktów. Nie na darmo tak sobie go cenią ludzie biznesu! Indywidualizm jest przereklamowany. Trzeba korzystać z okazji do poznawania osób, które podzielają te same pasje i zainteresowania. W niedającej się przewidzieć przyszłości mogą bowiem służyć wsparciem, inspiracją albo użyć własnych zasobów.

Szkolenia dla koordynatora (Monika Kordylewska)

Początkujący koordynator powinien przejść szkolenie z podstaw prawnych, by wiedzieć, jakie prawne wymogi musi spełnić uczeń, by zostać wolontariuszem. Ważnymi zagadnieniami będą szkolenia z zakresu umiejętności komunikacji i zarządzania zasobami ludzkimi. To pomoże tworzyć i prowadzić grupę. Szkoła trenerów ułatwi koordynatorowi przygotowanie się do prowadzenia warsztatów dla wolontariuszy.

We Wrocławiu powstała inicjatywa Akademii Animatorów Wolontariatu. Są to cykliczne spotkania dla koordynatorów, poruszające wiele istotnych zagadnień związanych z funkcjonowaniem szkolnego wolontariatu. Informacje o szkoleniach docierają do szkół lub samych koordynatorów.

W rozdziale tym omówiliśmy:

- sylwetkę koordynatora szkolnego wolontariatu,
- zadania i wyzwania w pracy koordynatora,
- metody budowania zespołu wolontariuszy,
- sposoby wzmacniania motywacji wśród uczniów,
- wady i zalety nagród,
- korzyści wynikające z wolontariatu,
- znaczenie rozwoju własnego koordynatora.

4. Działania wolontariatu szkolnego (Jacek Bednarek)

W wielu szkołach wolontariat cieszy się sporym zainteresowaniem, a uczniowie licznie zgłaszają się do koordynatorów. Niektórzy mają własne pomysły na działania, większość jednak chce pomagać, choć nie bardzo wie, gdzie, komu lub w czym. Zdarzają się sytuacje, że koordynatorzy mają więcej kandydatów na wolontariuszy, niż potrzeb w przewidzianych dla nich działaniach. Warto wtedy zrobić rozeznanie, jakie ochotnicy mają zainteresowania, gdyż najprawdopodobniej w tych obszarach będą pomagać najchętniej.

WAŻNE

Koordynator powinien postarać się, aby żaden z kandydatów nie zrezygnował ze względu na brak propozycji. Wywołane w ten sposób zniechęcenie może powstrzymywać ucznia przed przyszłym udziałem w tego typu działaniach.

Szukanie podmiotów (instytucji, organizacji) do współpracy można rozpocząć od internetu, mediów, różnego rodzaju informatorów, reklam czy informacji zdobytych w środowisku lokalnym. Ze względów organizacyjnych – o czym jest mowa w rozdziale Wolontariat szkolny. Idea i organizacja na s. 11 – najlepsze są te podmioty, które działają w pobliżu szkoły. Może się jednak okazać, że w niektórych obszarach (np. pomoc zwierzętom, wąsko sprecyzowane dziedziny) podmioty są nieliczne i znacznie oddalone od szkoły.

4.1. Dobre miejsce dla wolontariuszy, czyli jakie?

Wybierając miejsca współpracy spośród różnych możliwości warto wziąć pod uwagę kilka aspektów:

- potencjalne korzyści dla wolontariuszy,
- stosowane metody pracy i ich adekwatność do współpracy,
- nastawienie personelu do wolontariuszy,
- warunki organizacyjne.

Dla wolontariuszy atrakcyjne będą inicjatywy, które pozwalają na rozwijanie kompetencji, poznawanie nowych obszarów i stwarzanie możliwości niedostępnych dla innych.

Więcej radości i entuzjazmu będą wzbudzać inicjatywy oparte na relacjach. Więc między wolontariuszem a beneficjentem utrwała zaangażowanie w pomoc, zwiększa efektywność współpracy, uczy wolontariusza odpowiedzialności za podejmowane działania.

Wyjątkowe doświadczenia wolontariusze zyskują w pracy w tzw. trudnych środowiskach, którymi są np. domy dziecka, hospicja, szpitale, ośrodki pomocy społecznej dla seniorów, itp. Wiele osób boi się angażować młodzież w tych miejscach. Trzeba być ostrożnym, aby nie dopuścić do traumatycznych przeżyć. Jednak zdecydowana większość wolontariuszy, którzy angażowali się w takich placówkach, często ocenia zdobyte tam doświadczenia jako jedno z najcenniejszych. Nierzadko wprowadziły diametralne zmiany w ich rozwoju i znacząco wpłynęły na ich całe dalsze życie.

Zwykle pomoc wolontariuszy przyjmowana jest entuzjastycznie. Niestety, czasem można spotkać się z postawą zamkniętą. W takich sytuacjach nie warto zmagać się z przeciwnościami, bo nawet jeśli uda się przeforsować pomysły, to wolontariusze mogą być traktowani w sposób przedmiotowy i zostaną skutecznie zniechęceni do dalszej współpracy.

4.2. Planowanie atrakcyjnych inicjatyw

Przed wszystkim należy zadbać o to, aby wolontariusze przez podejmowane działania czerpali jak najwięcej korzyści. Sprzątanie po imprezie, czy stanie z puszką na ulicy zwykle nie dostarcza zbyt cennych wrażeń. Jednak w sprytnie rozbudowanym pakiecie współpracy mogą się znaleźć i takie – mniej interesujące – czynności.

Żeby wzbudzić zaangażowanie wolontariuszy, zwłaszcza w mniej atrakcyjne działania, trzeba zadbać o to, aby mieli świadomość znaczenia ich po-

mocy, a więc znali odpowiedź na kluczowe pytanie – dlaczego. Była o tym mowa w podrozdziale Podstawowe pytanie – dlaczego na s. 57.

Jeśli korzystającemu zależy na zaangażowaniu wolontariuszy w działania, powinien przedstawić trudności, jakie z ich pomocą będzie próbować rozwiązywać. Wskazać mechanizmy, dzięki którym osiągnie pożądaną zmianę, jasno i precyzyjnie wyznaczyć zamierzone cele.

Po przeprowadzonych działaniach pamiętaj, aby nie tylko podziękować wolontariuszom. Zaprezentuj uzyskane efekty, wskaż, jaki był wkład wolontariuszy w uzyskane rezultaty i co dzięki nim zostało osiągnięte.

Zorganizowanie imprezy podsumowującej przeprowadzone działania może pomóc ochotnikom w „przebrnięciu” przez nużące aktywności. Być może warto zaangażować wolontariuszy również w inne działania, jak przeliczanie zebranych środków, przekazywanie ich docelowemu beneficjentowi, pomoc przy ich zagospodarowaniu, opracowanie materiałów promocyjnych czy medialnych. Niekiedy samo przeformułowanie prowadzonych działań i nieznaczne skorygowanie mocno wpływa na jego postrzeganie.

Grupy harcerzy często łączą kwestionowanie w supermarketach z pakowaniem zakupów klientom. Dodatkowa czynność pakowania sprawia, że akcja staje się mniej nudna niż samo stanie z puszką i zarówno przez klientów, jak i kwestujących jest lepiej postrzegana.

4.3. Działania dla różnych grup wiekowych

Przygotowanie bądź wybór inicjatyw dla wolontariuszy szkolnych w dużym stopniu zależy od ich wieku. Na różnych etapach rozwoju uczniowie dysponują innym potencjałem oraz różnymi zainteresowaniami i predyspozycjami (por. Wolontariat w szkole podstawowej i ponadpodstawowej s. 19).

Uczniowie klas najmłodszych

Dobra akcja dla najmłodszych wolontariuszy odpowiada ich zainteresowaniom oraz możliwościom. W tym wieku uczniowie bardzo chętnie angażują się w działania artystyczne, które są ujmujące w odbiorze. Zatem formą pomagania na miarę możliwości dzieci będą wszelkiego typu występy teatralne

i taneczne przygotowane dla różnych grup np. osób z niepełnosprawnościami, seniorów, chorych, czy osób w innych trudnych sytuacjach życiowych.

Bardzo udanymi inicjatywami bywają też prace plastyczne przygotowane przez małych wolontariuszy dla tych środowisk.

Dzieci z klas starszych

Są takie obszary i inicjatywy wolontariackie, w których dzieci mają zasoby jedyne w swoim rodzaju, niezastępowalne przez dorosłych.

Dzieciom z różnymi niepełnosprawnościami często brakuje kontaktu z rówieśnikami. Zdarza się, że trudności, których doświadczają w połączeniu z ograniczonymi możliwościami ich rodzin, skazują je na samotność. Zwykła zabawa z rówieśnikami, wspólne spędzenie czasu czy nawiązanie relacji koleżeńskich stanowią ogromną pomoc, której żadne działania podejmowane przez dorosłych nie są w stanie zastąpić.

PRZYKŁAD

Najbardziej rozpowszechnioną grupą działań podejmowanych z wolontariuszami są inicjatywy realizowane na terenie szkoły. Często w szkołach wolontariusze organizują różnego rodzaju zbiórki, zwłaszcza rzeczowe. Mogą również udzielać się na rzecz społeczności szkolnej, np. przez pomoc rówieśniczą, czy dbanie o otoczenie (np. sprzątanie świata).

Chociaż poszczególne czynności są wykonywane na terenie szkoły, ich adresaci mogą mieszkać daleko. Dobrym przykładem jest Marzycielska Poczta, w której dzieci piszą tradycyjne listy do rówieśników w trudnej sytuacji życiowej, sprawiając im w ten sposób wiele radości.

Z ŻYCIA
WZIĘTE

Inicjatywy dla młodzieży

Wolontariusze, którzy wcześniej rozpoczęli swoją drogę pomagania, będą prawdopodobnie chętniej kontynuować ją w starszych klasach.

Dla wielu osób zaskoczeniem jest fakt, że młodzież bardzo licznie zgłasza się do pomocy w wolontariacie. Ten etap życia charakteryzuje się wieloma trudnościami, które wydają się nie iść w parze z wolontariatem (np. chwiejność emocjonalna, wzrost krytycyzmu, niesamodzielność i uległość wobec grupy, itp.). Paradoksalnie, zwłaszcza w okresie największych zmian i największej niestabilności, młodzi bardzo licznie angażują się w inicjatywy

społeczne. Warto podkreślić, że dodatkowe punkty przy naborze do szkół średnich nie dla wszystkich są motywem dominującym.

Czym jest wolontariat dla młodzieży? Można wymienić kilka możliwych odpowiedzi, bez wskazywania jednej ostatecznej.

- Obszarem, gdzie mogą w miarę bezpiecznie eksperymentować, próbować i uczyć się samodzielności, zdobywać doświadczenia organizacyjne i społeczne.
- Miejscem poszukiwania własnej tożsamości, weryfikowania osobistych predyspozycji i umiejętności, poznawania mechanizmów rządzących światem i konfrontacji swoich przekonań na ten temat.
- Zaspokajają ważne dla nich potrzeby rozwojowe, a współpraca ze wspierającymi koordynatorami znacznie ten proces ułatwia.

Dostosowanie ofert wolontariatu w tej grupie wiekowej będzie zatem miało szczególne znaczenie, jest zadaniem złożonym wymagającym dużej ostrożności i starannego przygotowania.

WAŻNE

Niesłuchanie ważna jest konstruktywna informacja zwrotna. Istotne jest, aby zarówno pozytywne jak i negatywne wzmocnienia budowały zasoby doświadczeń wolontariusza.

Współpraca z rodzicami (Monika Kordylewska, Jacek Bednarek)

Koordinators wolontariatu powinien pozostawać w kontakcie z rodzicami lub opiekunami swoich podopiecznych. Szczególnie ważne jest to na początku, przy uruchamianiu koła wolontariatu szkolnego lub podczas naboru nowych członków.

- Poinformuj rodziców – najlepiej podczas pierwszego zebrania – o istnieniu koła.
- Przekaż informacje o zasadach przyznawania punktów na świadectwie.
- Zadbaj o formalności i zgody na działania wolontariackie.
- Spróbuj włączyć w działania także rodziców.

Inicjatywy wolontariackie dla dzieci podejmowane wspólnie z ich rodzicami, czyli tzw. wolontariat rodzinny to sytuacja, w której wszyscy korzystają:

- beneficjenci mają możliwość skorzystania z zazwyczaj niedostępnych zasobów obejmujących obszary aktywności zawodowej bądź hobby-stycznej rodziców-wolontariuszy,

- rodzice zyskują narzędzie do pracy edukacyjnej i wychowawczej ze swoimi pociechami, a przy okazji wzmocnienie więzi rodzinnych i osobowych,
- dzieci-wolontariusze mogą lepiej poznać zawód lub pasję swoich rodziców.

Dzięki wolontariatowi rodzinnemu koordynatorzy mogą też zaoszczędzić czas, bo opiekę zapewniają rodzice.

Wypracowując takie inicjatywy warto kierować się profesją rodziców. Te zasoby są najbardziej cenne i dają najwięcej korzyści wszystkim stronom. Zaangażowanie rodziców w obszarze ich aktywności zawodowej lub pasji pozwala też innym dzieciom na praktyczne poznanie różnych zawodów czy ciekawych hobby.

4.4. Jak podtrzymywać chęć do działania

Rezultaty działań

Należy rozróżnić wkład pracy od osiąganych rezultatów. Zdarza się, że wolontariusze w podejmowane działania wkładają ogromny wysiłek, jednak z różnych przyczyn, nie odnoszą zamierzonych rezultatów. Bywa również, że imponujące efekty są wynikiem stosunkowo niewielkiego nakładu pracy. W komunikacie zwrotnym istotne jest rozdzielenie wysiłku od rezultatów, aby jedno wzmocnić, a jednocześnie drugie skorygować.

Wolontariuszom, którzy sukcesywnie rozwijają swe umiejętności poprzez kolejne dobrze zrealizowane inicjatywy, warto proponować zwiększenie kompetencji, włączać w działania organizacyjne, kreowanie i opracowanie inicjatyw czy koordynowanie działań innych wolontariuszy. Wspinanie się kolejnymi szczeblami drabiny rozwoju kompetencyjnego będzie skutecznie stymulować wolontariuszy do dalszych działań, a także wzmacniać jakość i trwałość wykonywanych świadczeń. Poprzez zdobywanie kolejnych poziomów odpowiedzialności wolontariuszom towarzyszyć będzie poczucie własnej wartości i ogromna satysfakcja z wykonywanych działań.

Istotne błędy, często popełniane przez koordynatorów, to:

- angażowanie wolontariuszy w zbyt błahe działania,
- nadmierne wartościowanie znaczenia ich pracy bądź osiąganych efektów,
- ale też odwrotnie – przeciążanie, niedocenienie ich wysiłku czy wypracowanych rezultatów.

Uświadamianie korzyści

W pracy z wolontariuszami niesłychanie ważne jest rozróżnienie pomiędzy rozwojem wolontariusza i czerpaniem przez niego korzyści, a jego świadomością, że tak się dzieje.

W wielu obszarach aktywności wolontariuszy, zwłaszcza w najbardziej zaawansowanych i długotrwałych, zdarza się, że rezultaty fantastycznej pracy wolontariusza nie są przez niego dostrzegane. Co więcej sami beneficjenci mogą nie wyrażać swojej wdzięczności, a wręcz być roszczeniowi. Takie doświadczenia sprawiają, że wolontariusz może budować negatywny obraz własnego postępowania i uzyskiwanych rezultatów.

Z drugiej strony zdarzają się też sytuacje, że wolontariusze oceniają wartość swojego zaangażowania wyłącznie przez pryzmat trudności środowiska odbiorców. Wówczas każde działanie, nawet przynoszące w rzeczywistości niewiele pożytku lub wręcz szkody, może budować fałszywe poczucie wartości i doniosłości podejmowanego zaangażowania oraz powodować dumę i zadowolenie wolontariuszy. Taka sytuacja prowadzi do systematycznego zwiększania dystansu pomiędzy realnymi skutkami podejmowanych działań, a rozwijaniem przeświadczeniem, co zwykle kończy się konfliktami i frustracją.

WAŻNE

Twoim zadaniem jest konfrontowanie wolontariuszy z faktami i rzeczywistymi rezultatami ich działalności. To szansa na przeprowadzenie działań edukacyjnych – zwiększenie wiedzy wolontariuszy, rozwinięcie umiejętności autorefleksji oraz kompetencji osobistych i społecznych w obszarze związanym z zakresem wyznaczonych zadań.

W przypadku wolontariuszy niedostrzegających wartości efektów swych działań można spróbować wspólnie dokonywać oceny ich znaczenia z perspektywy beneficjentów. Warto zastanowić się, co by się działo, gdyby wolontariusze nie podjęli się swych działań. Dla wolontariusza dostarczanie posiłków samotnemu seniorowi nie stanowi wyczynu. Jednak jeśli spojrzeć na taką pomoc oczami odizolowanej od świata starszej osoby, dla której jest to być może jedyna szansa zjedzenia ciepłego posiłku, pomoc ta ma niebagatelne znaczenie.

Innym skutecznym narzędziem może być analiza porównawcza uzyskanych zmian. Wolontariusz pracując regularnie i długotrwale, często nie dostrzega powolnego progresu, tak jak rodzice nie widzą na co dzień, że ich

dzieci rosną. Warto porównać wraz z nim aktualny stan z wcześniejszym etapem działalności. Różnica może być niesłychanie satysfakcjonująca.

Od czasu do czasu dobrze jest dokonywać wspólnie z wolontariuszami podsumowania działań. Podczas wspólnego spotkania można np. zapytać o te wspomnienia, które zapadły im w serce najbardziej. Zadanie to pewnie nie wzbudzi wśród uczestników zbyt dużego entuzjazmu, dlatego warto wytrzymać napięcie związane z zalegającą ciszą. Właśnie ten dyskomfort stymuluje do poszukania pierwszych refleksji, a te zwykle lawinowo powodują pojawianie się kolejnych. Przeświadczenie wolontariuszy o znaczeniu ich działań podczas takich spotkań potrafi zmienić się diametralnie, choć przecież spotkanie to nie wpływa w żaden sposób na bagaż ich dokonań.

PRZYKŁAD

Wolontariat dla każdego

Działania wolontariackie uczniów często stają się wizytówką całej szkoły i elementem budowania jej wizerunku zarówno na zewnątrz, jak i wewnątrz. Z tego też względu często w wolontariat angażuje się prymusów, chociaż są oni najbardziej obciążeni nauką i licznymi obowiązkami.

Spróbuj z ofertą wolontariatu dotrzeć do osób z trudnościami: outside-rów, uczniów z deficytami edukacyjnymi i rozwojowymi, dzieci i młodzieży z tzw. trudnych środowisk, czy osób z niepełnosprawnościami. Jest to swoiste odwrócenie ról, gdyż są to osoby, które dotąd raczej były beneficjentami różnorodnych działań pomocowych.

Z ŻYCIA
WZIĘTE

Wolontariat jest cenny dla wszystkich uczniów, niezależnie od wyników w nauce. Daje możliwość angażowania się w działania zgodne z zainteresowaniami, ale także odkrywaniem nowych pasji i mocnych stron. Uczniowie, którzy do tej pory postrzegali się np. przez pryzmat ocen, odkrywają, że mają się czym dzielić z innymi, że mogą być potrzebni i wartościowi. Skoro często nie są w stanie odnieść spektakularnych sukcesów w obszarach edukacyjnych, to być może działanie społeczne są dla nich właściwym kierunkiem samorozwoju.

4.5. Przykładowe inicjatywy szkolnej grupy wolontariatu (opracowanie Redakcja)

Poniżej przedstawiamy przykładowe akcje realizowane przez wrocławskie szkolne koła i grupy wolontariatu oraz inne inspiracje, które mogą być pomocne w planowaniu działań wolontariackich w szkole. Przykłady pochodzą m.in. z doświadczeń laureatów oraz wyróżnionych z wrocławskich edycji Ogólnopolskiego Samorządowego Konkursu Nastolatków „Ośmiu Wspañiałych”.

Szkoła podstawowa

- zbiórka rzeczy dla schroniska dla zwierząt (karma, koce, ręczniki, zabawki),
- czytanie bajek dzieciom w okolicznym przedszkolu, w świetlicy szkolnej, w osiedlowej bibliotece,
- pomoc w nauce młodszemu kołegom ze świetlicy szkolnej (np. pomoc w nauce języka polskiego uczniom pochodzącym z Ukrainy),
- zbiórka książek dla potrzebujących szkół, bibliotek, szpitali, więzień (przykład „Książka za kraty”, „Kup Pan książkę”, „Zaczytani”),
- wolontariat w szkolnej bibliotece,
- zbiórka artykułów spożywczych i przygotowanie paczek dla potrzebujących np. paczki świąteczne, Paczka dla Lwowiaka,
- zbiórka środków higienicznych na rzecz podopiecznych hospicjum (np. akcja Nie Bądź Sknera, Kup Pampera),
- pisanie listów do chorych dzieci, powstańców, seniorów, Kresowian (przykład Marzycielska Poczta, kampania BohaterON),
- pomoc w organizacji wigilii dla kombatantów, seniorów z klubu seniora lub Domu Pomocy Społecznej,
- przygotowanie prac plastycznych na kiermasz szkolny,
- szkolne kiermasze i festyny charytatywne (związane np. ze zbiórką na potrzebującego ucznia szkoły),
- spektakle dla seniorów, współpraca z lokalnym klubem seniora, przygotowanie imprez z okazji Dnia Babci i Dziadka,
- pomoc w organizacji pikniku osiedlowego, festynu parafialnego lub innych osiedlowych wydarzeń,

- włączanie się we wrocławskie kampanie społeczne i wydarzenia (np. Dzień Życzliwości),
- zbiórki w ramach ogólnopolskich akcji tj. Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy, Szlachetna Paczka, Góra Grosza,
- porządkowanie zaniedbanych grobów na cmentarzach (przykład Mogiłę pradziada ocal od zapomnienia),
- opieka nad zabytkami w środowisku lokalnym,
- porządkowanie okolicznych parków, skwerów, placów, przyszkolnych ogródków,
- zorganizowanie akcji zbierania nakrętek w szkole (przykład Nakrętki dla Hospicjum).

Szkoła ponadpodstawowa

- wolontariat w schronisku dla zwierząt np. wyprowadzanie psów na spacer, czyszczenie kojców (dla osób pełnoletnich),
- akcje międzypokoleniowe,
- organizowanie i udział w akcjach krwiodawstwa (dla osób pełnoletnich),
- asystowanie osobom z niepełnosprawnościami, starszym (np. akompaniator seniora we Wrocławskim Centrum Seniora, współpraca z seniorami z Uniwersytetu Trzeciego Wieku),
- regularne wsparcie pacjentów z ośrodków opiekuńczo-leczniczych, hospicjów, szpitali (np. Hospicjum Ojców Bonifratrów – towarzyszenie pacjentom i pomaganie im w codziennych aktywnościach, dbanie o fryzury chorych przez uczniów szkół fryzjerskich),
- wsparcie bezdomnych i potrzebujących (przykład Schronisko św. Brata Alberta, kuchnia charytatywna),
- organizacja czasu wolnego dla dzieci ze świetlicy osiedlowej, parafialnej (organizacja zabaw, warsztatów, spotkań), udział w półkoloniach zimowych i letnich,
- organizacja koncertu, biegu, meczu, pikniku charytatywnego na rzecz potrzebującego kolegi/koleżanki ze szkoły,
- organizacja Dnia Dawcy Szpiku we współpracy z Fundacją DKMS,
- organizacja Tygodnia Edukacji Globalnej,
- koordynowanie i organizacja zbiórek tj. Szlachetna Paczka, Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy, Góra Grosza,

- współpraca z lokalną organizacją pozarządową, radą osiedla, parafią,
- współorganizacja festynu z okazji Dnia Dziecka, uroczystości z okazji dnia Świętego Mikołaja,
- koordynowanie zbiorów zniczy i organizowanie prac porządkowych grobów na okolicznych cmentarzach przed dniem Wszystkich Świętych,
- udział w konwojach z darami dla Polaków mieszkających na Ukrainie,
- koordynacja i udział w akcjach takich jak Nakrętki dla Hospicjum, Pola Nadziei, Bieg Sponsorowany, organizowanych przez Fundację „Wrocławskie Hospicjum dla Dzieci”.

4.6. Konkursy dla Wolontariuszy (opracowanie: Redakcja)

Okazją do promocji wolontariatu w szkole, a także narzędziem wzmacniającym motywację i integrację uczniów-wolontariuszy, są konkursy. Udział w nich może być ważnym doświadczeniem i szansą rozwoju takich kompetencji osobistych jak autoprezentacja, praca i komunikacja w grupie, wytrwałość w dążeniu do celu. Dla wielu stanowi też inspirację do dalszych działań.

We Wrocławiu odbywają się dwa konkursy dla wolontariuszy, których głównym organizatorem jest Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego.

Ośmiu Wspaniałych

Ogólnopolski Samorządowy Konkurs Nastolatków „Ośmiu Wspaniałych” ma już wieloletnią tradycję i jest dobrze znany w środowisku wrocławskiego wolontariatu szkolnego. Za jego krajową edycję odpowiada Fundacja „Świat na Tak”. Celem konkursu jest m.in. promowanie pozytywnych zachowań, działań, postaw dzieci i młodzieży oraz upowszechnianie idei młodzieżowego wolontariatu.

Przeznaczony dla dzieci i młodzieży w dwóch grupach wiekowych:

- Ósemeczka (uczniowie klas IV–VI szkoły podstawowej),
- Ósemka (uczniowie klas VII–VIII szkoły podstawowej oraz uczniowie szkół ponadpodstawowych).

Szczegółowe zasady szczebla lokalnego i krajowego, rodzaje kategorii, czy kryteria oceny określa regulamin. Pierwszym etapem udziału w konkursie jest wypełnienie i dostarczenie do organizatorów formularzy zgłoszenio-

wych. Do konkursu można nominować uczniów indywidualnie bądź grupowo. Podczas drugiego etapu wolontariusze rozmawiają z jury.

Wrocławskie Oblicza Wolontariatu

„Wrocławskie Oblicza Wolontariatu” to konkurs ogłoszony po raz pierwszy w grudniu 2017 roku. Jego celem jest promowanie wolontariatu we Wrocławiu. Organizatorzy chcą w szczególny sposób wyróżnić osoby, które dobrowolnie i bezpłatnie podejmują działania pomocowe na rzecz innych osób potrzebujących wsparcia, angażują się w inicjatywy i projekty o charakterze społecznym, dzielą się swoimi umiejętnościami, włączając się w działania realizowane przez organizacje pozarządowe, instytucje oraz pracodawców.

Kandydatami do konkursu „Wrocławskie Oblicza Wolontariatu” mogą zostać wolontariusze działający na terenie Wrocławia i na rzecz jego mieszkańców, którzy ukończyli 18 lat. Nominować ich mogą wrocławskie instytucje, organizacje pozarządowe, pracodawcy a także osoby indywidualne. Zgłoszenia przyjmowane są w kategorii indywidualnej oraz grupowej, która obejmuje działania grupy wolontariuszy składającej się z min. 3 osób.

Udział w konkursach

Zarówno w przypadku konkursu „Ośmiu Wspaniałych” jak i „Wrocławskie Oblicza Wolontariatu” ważną rolę pełni koordynator, do którego należy wypełnienie formularzy zgłoszeniowych, opis działań ucznia-wolontariusza lub całej grupy wolontariuszy, dopilnowanie terminu spotkania z jury itd.

Finałem obu konkursów jest Gala Wrocławskich Wolontariuszy, podczas której w atmosferze święta spotykają się wszyscy nominowani, opiekunowie i koordynatorzy wolontariatu, osoby zaangażowane w wolontariat we Wrocławiu, a także wszyscy ci, którym bliska jest idea pomagania.

Więcej informacji o konkursach udziela zespół ds. wolontariatu, działający w ramach Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego.

Zespół ds. wolontariatu / Wolontariat Wrocław

Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego

wolontariat.wroclaw.pl

pl. Dominikański 6, 50-159 Wrocław

tel. 71 77 24 991

e-mail: centrum@wolontariat.wroclaw.pl

W rozdziale była mowa o:

- doborze i planowaniu działań wolontarystycznych w zależności od wieku, zainteresowań, predyspozycji uczniów,
- wolontariacie rodzinnym,
- metodach podtrzymywania chęci do działania,
- przykładowych inicjatywach, w które może włączyć się szkolna grupa wolontariatu,
- konkursach dla wolontariuszy.

5. Budowanie wizerunku szkolnego wolontariatu (Sylwia Morawska)

5.1. Po co promować wolontariat szkolny?

Promocja wolontariatu to nie tylko sprawne zarządzanie informacją, ale też odpowiednie opracowanie długofalowej strategii pracy klubu. Wybór rozwiązań organizacyjnych ułatwia budowanie pozytywnego wizerunku szkolnego wolontariatu. Konkretnie rozwiązania organizacyjne w większym stopniu zachęcą np. aktywnych wolontariuszy do kontynuowania pracy. Kampanie informacyjne dotyczące działalności klubu skierowane będą przede wszystkim do pozostałych uczniów.

Budowaniu pozytywnego wizerunku szkolnego wolontariatu sprzyja głównie odpowiedni wybór akcji, w które mogą angażować się uczniowie. Nie bez znaczenia są także sylwetki samych wolontariuszy.

Zadaniem koordynatora (którego może podjąć się sam bądź z wolontariuszami) jest odpowiedni wybór akcji, w które zaangażuje się szkolna grupa wolontariatu, a także pozostali uczniowie. Oto kilka przykładów takich działań wraz z komentarzem, jakie efekty mogą wywołać. Nie jest to lista zamknięta, jedynie kilka pomysłów, które przydadzą się (nie tylko początkującym) koordynatorom.

- Działania wymagające zaangażowania (np. stała współpraca z hospicjami, dziennymi ośrodkami opieki itp.). Uczniowie chętniej angażują się w akcje, które wydają im się bardziej „dorosłe”. Pozostałym uczniom trudno jest podważyć sensowność takiej pracy. Podejmowanie trudnych zadań zwiększa prestiż wolontariatu.

- Działania, w trakcie których uczniowie nawiązują bezpośredni osobisty kontakt z beneficjentami (np. stale odwiedzają konkretną osobę w domu pomocy społecznej). Taka więc emocjonalna wzmacnia potrzebę kontynuowania działań. Wolontariusze zaangażowani emocjonalnie w pracę często opowiadają o swoich przeżyciach kolegom, zachęcając ich w ten sposób do podjęcia podobnych działań.
- Działania o charakterze kompleksowym, długofalowym obejmujące wiele drobniejszych akcji składających się na większą całość. Do współpracy przy takich akcjach łatwiej zaangażować nauczycieli uczących na różnych poziomach (np. dzieci z klas pierwszych wykonują kartki świąteczne, starsi uczniowie organizują zbiórkę, najstarsi wolontariusze zawożą prezenty stałym podopiecznym). W niewielkie działania można zaangażować osoby niezwiązane na stałe z wolontariatem. Uczniowie, którzy doraźnie włączają się w pojedyncze działanie, poczuwają się częścią wspólnoty realizującej jakieś duże przedsięwzięcie. Dzieci i młodzież mają rozwiniętą potrzebę przynależności do grupy, jeśli doświadczą takiej formy uczestnictwa we wspólnocie, jest szansa, że powtórzą działania i wciągną się w wolontariat na stałe.
- Samodzielny wybór akcji i otwartość na autorskie pomysły uczniów. Warto przedstawić podopiecznym kilka propozycji akcji, ale pozostawić im ostateczną decyzję, w które działania się zaangażują. Taki wybór powinien mieć zarówno pojedynczy wolontariusz, jak i całe szkolne koło wolontariatu.
- Podejmowanie akcji, których głównym celem jest integrowanie społeczności szkolnej – „akcje z wolontariatem w tle”. Uczniowie chętnie uczestniczą w spotkaniach, czy wydarzeniach integracyjnych, których dodatkową korzyścią jest wspólne działanie na rzecz potrzebujących.

5.2. Promocja wewnątrz szkoły

Warto zwrócić szczególną uwagę na sposoby efektywnego dotarcia do jak najszerzego grona odbiorców. Nie tylko do uczniów, którzy w przyszłości mogliby włączyć się w prace klubu, ale także obecnych wolontariuszy, grona pedagogicznego i rodziców, których wsparcia nie da się przecenić.

Klub powinien na bieżąco informować środowisko szkolne o planowanych działaniach, by każdy (nie tylko wolontariusz) mógł nawet jednorazowo włączyć się w akcję, która z jakiś względów akurat jest mu bliska.

Równie ważne jest opisywanie odbytych już działań, sukcesów, udziału w imprezach zewnętrznych (obchody Międzynarodowego Dnia Wolontariusza, konkursy), współpracy z podmiotami zewnętrznymi itp. Buduje to wizerunek wolontariatu szkolnego jako grupy ludzi aktywnych. Pokazuje, że w życiu wolontariatu „dużo się dzieje”.

Warto zadbać o wizualną rozpoznawalność klubu. Jednym z ważniejszych elementów wizerunkowych jest logo szkolnego koła wolontariatu. Może zostać umieszczone na plakatach, w postach czy ogłoszeniach o prowadzonych akcjach. Dobrym pomysłem jest umieszczenie go na koszulkach, dzięki którym wolontariusze będą łatwo rozpoznawalni, zarówno podczas akcji szkolnych, jak i poza szkołą.

Co powiesz na ogłoszenie szkolnego konkursu na logo klubu?

PYTANIE

Miejsca wykorzystywane w działaniach promocyjnych

Strona internetowa szkoły:

- strona główna – aktualne wydarzenie z życia szkolnego klubu wolontariatu znajdują się wśród najświeższych informacji szkolnych i dotrą do dużego grona odbiorców,
- podstrona poświęcona wolontariatowi szkolnemu – to cyfrowa kronika klubu, w której mogą się znaleźć szczegółowe informacje o klubie, opis dokonań, wydarzeń, wspomnienia i zapowiedzi działań.

Oficjalne profile szkoły w mediach społecznościowych (Facebook, Messenger, Instagram itd.). Umieszczane tu relacje powinny być zwięzłe i krótkie, zawierać więcej multimediów niż relacje na stronie szkoły. Posty powinny być sygnałem, że dzieje się coś ciekawego. Warto informować, w jaki sposób można dołączyć do akcji (terminy, kontakty).

Strona (fanpage) klubu na Facebooku – bardzo ważna jest regularność wpisów. Interesująca strona powinna zawierać wpisy na różne tematy, nie

tylko bezpośrednio związane z prowadzonymi akcjami. Poza informacjami o bieżących i planowanych akcjach czy relacjami (fotorelacjami) z prowadzonych działań można umieszczać tu posty na temat np.: interesujących akcji prowadzonych przez organizacje non profit, w które angażują się uczniowie poza szkołą, kreatywnych kampanii społecznych, historii wolontariuszy oraz osób, którym pomógł szkolny klub wolontariatu.

Pamiętaj, że świat mediów elektronicznych bezustannie się zmienia. Bądź na bieżąco z „nowinkami” w tej dziedzinie. Uczniowie najlepiej doradzą Ci, które media są aktualnie najpopularniejsze, a które są już... „passe”.

Krótkie filmowe relacje z działań klubu umieszczane np. na YouTube. Film może być wykonany telefonem. Powinien prezentować konkretnych ludzi (wolontariuszy lub beneficjentów), ich autentyczne emocje, na koniec można umieścić apel o przyłączenie się do akcji, czy wsparcie finansowe zbiórki.

Dobrym kanałem przepływu informacji jest także dziennik elektroniczny. Odbiorcami komunikatu są tu wszyscy członkowie społeczności szkolnej. Informacje o planowanej akcji, w którą może włączyć się każdy uczeń, warto zamieścić w formie ogłoszenia. Jest to też miejsce, w którym możemy pochwalić się osiągnięciami wolontariuszy, podziękować za poświęcenie, którym wykazali się w związku ze szczególnie wymagającym działaniem.

Nie należy zapominać o tradycyjnych formach komunikowania się ze społecznością szkolną takich jak witryna, czy tablice na szkolnym korytarzu, gazetka szkolna itp. Klub powinien mieć swoją tablicę ogłoszeniową, na której umieszczane będą plakaty, ogłoszenia, broszury, bloczki z ulotkami itp.

WAŻNE

Internet (strona www, Facebook) jest formą promocji działań grupy, pokazaniem innym osobom (rodzicom, dyrekcji), jak działa wolontariat. W przypadku publikacji tekstów i zdjęć, należy pamiętać o ochronie danych osobowych i zgodzie na upowszechnianie wizerunku ucznia oraz innych osób, których wizerunek jest wykorzystany. Brak tej zgody bardzo utrudnia pracę koordynatora.

5.3. Promocja pozaszkolna

Kilka pomysłów na działania promocyjne klubu, dzięki którym o działaniach wolontariuszy będą mogli dowiedzieć się rodzice, bliscy, a także uczniowie niezaangażowani.

- **Mini kampania** opowiadająca o działaniach wolontariatu, zasadach działania, strukturze organizacyjnej (do kogo się zgłaszać? czy mogą wypisać się, jeśli nie będzie mi „pasowało” itp.). Warto zaangażować samych wolontariuszy jako opowiadających o wolontariacie.
- **Współpraca klubu ze środowiskiem lokalnym** otworzy nowe możliwości działania szkolnego wolontariatu. Warto nawiązać współpracę z radami osiedli, Centrami Aktywności Lokalnej, świetlicami, klubami seniora, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz lokalnymi stowarzyszeniami czy fundacjami. Na pewno prowadzą działania, w które będą mogli włączyć się szkolni wolontariusze. Zyskiem może być udział w kanałach komunikacyjnych partnera (gazetki, ogłoszenia na tablicach, strony www, profile organizacji w mediach społecznościowych) i promocja w nich szkolnego wolontariatu.
- **Media.** Jeśli planowane jest większe działanie we współpracy z innymi podmiotami (np. organizacjami pozarządowymi czy lokalnymi instytucjami) warto pomyśleć o akcji informacyjnej na większą skalę. Można spróbować pozyskać wsparcie mediów lokalnych (prasy, radia lub telewizji).

5.4. Budowanie wizerunku Koła Wolontariatu

Promowanie wolontariatu to także działania budujące wizerunek wolontariatu jako aktywności zasługującej na powszechny szacunek. Jest co najmniej kilka sposobów, by to zrobić w środowisku szkolnym:

- Publiczne docenianie pracy wolontariatu przez dyrektora i grono pedagogiczne. To motywuje wolontariuszy do kontynuowania swojej aktywności, a także wskazuje pozostałym uczniom działania i postawy wzbudzające zainteresowanie i aprobatę dorosłych.
- Uroczyste wręczanie nagród i podziękowań dla najaktywniejszych wolontariuszy. Pokazuje to całej społeczności szkolnej rangę działań koła szkolnego wolontariatu.

- Podziękowania imienne po każdej akcji dla wolontariuszy biorących w niej udział – mogą mieć formę ogłoszenia w dzienniku elektronicznym.
- Podziękowania dla tych rodziców, którzy sami włączają się w pomoc w akcji wolontariatu.

Krótkie podsumowanie rozdziału:

- promocja wewnętrzna (w szkole),
- promocja zewnętrzna w najbliższej okolicy, parafii, dzielnicy, mieście,
- sposoby docenienia uczniów zaangażowanych w wolontariat.

6. Działania w dobie pandemii (Bożena Czerwińska-Górz)

Od marca 2020 roku praca wolontariatu, w tym grup działających w szkołach, przebiega w cieniu pandemii koronawirusa. To bardzo trudny czas dla placówek, uczniów, ich rodziców oraz pedagogów. W wyniku wprowadzonych obostrzeń sanitarno-epidemiologicznych edukacja zmieniła zasady funkcjonowania, prowadzenia lekcji, zajęć dodatkowych, w tym kół wolontariatu. Pojawiło się pytanie: czy wolontariat szkolny w takiej sytuacji może i powinien pracować? Jednocześnie, jak wynika ze wstępnych analiz, część placówek zawiesiła lub ograniczyła pracę wolontariatu, zwłaszcza na czas edukacji zdalnej. Z punktu widzenia pedagoga i koordynatora koła to bardzo złe decyzje, ponieważ celowo dobrane działania pomagają przetrwać czas ograniczeń zarówno udzielającym pomocy, jak i tym, którzy tej pomocy doświadczają.

W czasie pandemii wszystkie koła działające w placówkach zostały objęte takimi samymi wytycznymi prawa jak zajęcia lekcyjne, czyli, jeśli uczymy się zdalnie, to wolontariat pracuje zdalnie, a jeśli hybrydowo – uczniowie też działają w takiej strukturze organizacyjnej.

Wobec takich wyzwań koordynatorzy wolontariatu szkolnego zadają sobie pytanie: od czego zacząć pracę grupy w czasie pandemii? Oto kilka wskazówek, które wynikają z moich doświadczeń:

- Bezwzględnie analizujemy przepisy prawa obowiązujące w danej chwili w kraju oraz przestrzegamy zasad sanitarno-epidemiologicznych.
- Informujemy uczniów, rodziców i grono pedagogiczne (szczególnie wychowawców klas), że wolontariat, mimo obostrzeń, nie zawiesza działal-

ności (o ile taka decyzja zapadła). Najwygodniej taką wiadomość przesłać przez dziennik elektroniczny lub zamieścić na stronie szkoły.

- Wysyłając powyższą wiadomość, informujemy o założeniu grupy na Microsoft Teams (lub innej platformie e-learningowej) i określamy czas spotkania, wpisując go w kalendarzu. Do zespołu warto zaprosić wychowawców klas, bo to oni najczęściej są wsparciem dla opiekuna wolontariatu.
- Spotkania online, podobnie jak stacjonarne, powinny być raczej krótkie 15-20 minut i najlepiej w przerwie między lekcjami.
- W trakcie spotkania zachęcamy uczniów do publikacji „na grupie” wiadomości o różnych akcjach „znalezionych w mediach społecznościowych”.

Platforma komunikacyjna Teams daje szereg możliwości technicznych od zamieszczania plików, linków po umieszczenie krótkiego protokołu ze spotkania w celu udostępnienia informacji o jego przebiegu nieobecnym uczestnikom koła.

- Równolegle zwracamy się w liście do rodziców z prośbą o wsparcie działań, podkreślając, że jesteśmy otwarci na pomysły, cenne wskazówki, sugestie i odpowiedzi. Podajemy, że na pytania odpowiemy pocztą elektroniczną i aby ułatwić sobie ten proces sugerujemy jednolity temat (hasło) wiadomości.
- Warto też podkreślić w tym liście rolę wolontariatu rodzinnego i zachęcić do takiej formy współpracy.

Podstawą funkcjonowania grupy musi być zasada, że praca koła jest zbliżona do tej realizowanej w sposób sprzed pandemii. Nie rezygnujemy z planów, tylko zmieniamy ich formułę, dostosowując się do panującej sytuacji.

PRZYKŁAD

Pamiętamy, że jesteśmy koordynatorami i pilnie słuchamy naszych podopiecznych, bo oni niejednokrotnie mają wiele ciekawych pomysłów. Przykładem takiej inicjatywy jest zaangażowanie uczniów posiadających specjalistyczne drukarki w wykonywanie przyłbic dla medyków.

Najbardziej optymalnym i miarodajnym terenem naszych działań jest szkoła i najbliższa okolica.

- Pomagamy kolegom i koleżankom z klasy, którzy są chorzy lub przebywają na kwarantannie, przynosząc im pozostawione w szafce szkolnej podręczniki i zeszyty. Możemy też, po uzgodnieniu z rodzicami i pod

ich opieką (wolontariat rodzinny), zaproponować wyprowadzanie psa na spacer czy zrobienie zakupów.

- Organizujemy dyżury koleżeńskie mające na celu, przez rozmowy, wsparcie emocjonalne rówieśników źle znoszących izolację.
- Uruchamiamy bank uczniowskich korepetytorów.
- Organizujemy pomoc w nauce języka polskiego uczniom obcojęzycznym drogą konwersacji.
- Jeśli w wolontariacie znajdują się uczniowie obdarzeni różnymi talentami, pasjami, można wykorzystać ich umiejętności i zorganizować scrappingowe warsztaty online, wspólne muzykowanie i nagranie piosenki czy audiobooków dla młodszych dzieci lub seniorów.
- Prace artystyczne typu kartki, biżuteria, itp. wykonane w czasie opisanych warsztatów można wystawić na akcję charytatywną na rzecz Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Jednocześnie taką działalność można wesprzeć, organizując wirtualne puszki.
- Zachęcamy rodziców i uczniów do prowadzenia różnego rodzaju prelekcji online, np. promujących zdrowy tryb życia.
- Promujemy akcje lodówka społeczna – zamiast wyrzucić dzielimy się jedzeniem.
- Propagujemy ideę przekazywania ściętych włosów na peruki dla osób potrzebujących.

Jeśli planujemy włączanie się w akcje innych organizacji, a jedna z nich polega na zbiórce darów rzeczowych, musimy pamiętać o bezpieczeństwie sanitarnym. Organizując takie przedsięwzięcie, kosze zbiórkowe wystawiamy w wyznaczonych miejscach, a następnie umieszczone w nich dary poddajemy kwarantannie trwającej przynajmniej 48 godzin.

- Akcje dbania o środowisko, sprzątanie świata, budowanie budek dla owadów lub pomoc w ogrodzie sąsiada organizujemy w małych grupach i pod opieką rodziców.
- Warto też przeprowadzić z uczniami zajęcia na temat e-wolontariatu. Przykładowe materiały dostępne są na stronie Fundacji Dobra Sieć e-wolontariat.pl
- Ciekawym pomysłem jest udział w projekcie *Otwarte zabytki* polegającym na tworzeniu katalogu zabytków.

- Dużą popularnością, którą możemy wykorzystać, cieszą się kampanie na rzecz zwierząt, polegające na udostępnianiu profili adopcyjnych oraz różnego rodzaju zbiórkach na rzecz schroniska.
- W czasie gdy szkoła pracuje stacjonarnie, ale w rygorze sanitarnym bardzo ważne są dyżury przy drzwiach szkoły polegające na pomocy, szczególnie uczniom klas pierwszych, w przebieraniu się czy też dotarciu do sali lekcyjnej.
- W celu promocji idei wolontariatu staramy się nawiązać współpracę z Radą Osiedla lub pobliskimi placówkami edukacyjnymi.

Jak wskazują powyższe przykłady, pomagać możemy na wiele sposobów i w każdej sytuacji, nie zawieszając naszych działań.

Przedstawione propozycje sygnalizują jedynie formy aktywności w szkole w czasie pandemii, natomiast nawet najlepiej zorganizowane, pomysłowe działania nie zastąpią bezpośredniego kontaktu wolontariusza z osobą potrzebującą wsparcia.

Pamiętaj, że jako koordynator możesz tylko zachęcać do udziału w działaniach, musisz wziąć pod uwagę i zrozumieć obawy uczniów oraz ich rodziców, bo priorytetem jest zawsze bezpieczeństwo wolontariuszy.

Krótkie podsumowanie rozdziału:

- pandemia, a działalność szkolnych grup wolontariatu,
- wskazówki i przykłady działań szkolnych grup wolontariatu podczas pandemii.

DODATKI

Szkolne Koła Caritas (Robert Jadwiszczak)

Szkolne Koła Caritas – SKC – to grupy dziewcząt i chłopców, którzy już od najmłodszych lat czują potrzebę i spełniają się w roli wolontariusza. Obecnie Koła w Archidiecezji Wrocławskiej działają w 51 placówkach: szkołach podstawowych, szkołach ponadpodstawowych, a także w 2 szkołach specjalnych.

Łącznie najmłodszą strukturę wolontariatu Caritas tworzy około 700 uczniów w ciągu roku szkolnego (2021/22).

Szkolne Koło Caritas jest organizacją dziecięcą i młodzieżową działającą na terenie szkoły pod nadzorem dyrekcji, włączającą się na zasadzie wolontariatu w działalność charytatywną prowadzoną przez Caritas.

Cele i zadania Szkolnego Koła Caritas

Podstawowym celem SKC jest organizowanie pomocy dla będących w potrzebie koleżanek i kolegów na terenie własnej szkoły, a następnie poza nią oraz uczestniczenie w ogólnych działaniach Caritas. Zadania Koła wynikają z Chrystusowego przykazania miłości bliźniego, które winno być odnoszone do każdego człowieka. Poprzez swoją działalność Koła mają uwrażliwiać dzieci i młodzież na potrzeby drugiego człowieka, często bezradnego wobec choroby, biedy i cierpienia. Działalność w Szkolnym Kole Caritas uczy i wychowuje młodego człowieka, kształtując „wyobraźnię miłosierdzia” (JP II). Zachęca do uważnego rozejrzenia się wokół siebie, zauważenia potrzeb drugiego człowieka i bezinteresownego dzielenia się. Uczy też umiejętności współpracy i odpowiedzialności społecznej, rozwija inicjatywę, pozwala pomnażać swoje talenty i realizować pomysły.

Formy działania (przykładowe)

Członkowie Szkolnego Koła na miarę swoich możliwości:

- identyfikują w swym otoczeniu (szkolnym, sąsiedzkim) osoby potrzebujące i świadczą im szeroko rozumianą pomoc (w nauce, w czynnościach życia codziennego, materialną, a także: wspólne spędzanie w czasie wolnym, odwiedziny);
- angażują się w pracę placówek wychowawczych i pomocowych działających w jego środowisku (świetlice szkolne, świetlice środowiskowe, domy opieki, przedszkola, szpitale, domy dziecka itp.);

- wspierają działalność charytatywną Caritas diecezjalnej i parafialnej przez uczestnictwo w ich działalności i prowadzonych przez nie akcjach (np. zbiórkach żywności, kwestach, akcjach promocyjnych).

SKC organizują swoje działania zgodnie ze wspólnie wypracowanym przez jego członków planem pracy.

Jak założyć Szkolne Koło Caritas?

Szkolne Koło Caritas (SKC) zrzesza pod egidą Opiekuna uczniów, którzy chcą wspólnie świadczyć pomoc potrzebującym w chrześcijańskiej miłości bliźniego w ramach wolontariatu. Kolem opiekuje się nauczyciel zatrudniony w szkole. SKC może powstać w szkole każdego typu – podstawowej i ponadpodstawowej. Powstają też Koła Przedszkolne i Akademickie.

Powołanie Szkolnego Koła Caritas

Podstawowym warunkiem powstania Koła jest wola jego założenia przez nauczyciela i grupę uczniów. Uczniowie składają deklaracje chęci zaangażowania się w działania wolontariackie w ramach Koła. Zgodę na przynależność dziecka do SKC muszą wyrazić też rodzice/prawni opiekunowie. Na prośbę grupy inicjatywnej (nauczyciel i uczniowie) dyrektor szkoły kieruje do dyrektora Caritas archidiecezji wniosek o zawarcie porozumienia dotyczącego zasad działania Koła w szkole. Koło powstaje z chwilą podpisania tego porozumienia przez dyrektora Caritas archidiecezji i dyrektora szkoły.

Opiekun Koła

Każde Szkolne Koło Caritas musi mieć swojego opiekuna. Odgrywa on istotną funkcję na etapie powstawania Koła – jako jego inicjator lub przedstawiciel inicjatywy uczniowskiej w kontaktach z dyrekcją szkoły i Caritas archidiecezji. Później jego rola polega na prowadzeniu i wspieraniu członków w tworzeniu koncepcji działania Koła oraz jej realizacji.

Kontakt

Koordynatorem diecezjalnym SKC obecnie jest p. Robert Jadwiszczak
tel. 662 217 292,

rjadwiszczak@wroclaw.caritas.pl

Dokumenty powołania SKC: <http://wroclaw.caritas.pl/dokumenty-sk/>

Kluby Ośmiu (Joanna Hreczak)

Kluby Ośmiu Młodzieżowego Wolontariatu to jeden z programów prowadzonych w szkołach przez Fundację „Świat na Tak” (www.swiatnatak.pl).

Żeby w szkole powstał Klub Ośmiu wystarczy 8 osób chętnych do pracy w wolontariacie, powołanie opiekuna oraz określenie planu zadań. Kolejnym krokiem jest wybór przedstawicieli – Gospodarzy Klubu, którzy pomagają opiekunowi w prowadzeniu Klubu, reprezentują Klub oraz realizują plan pracy.

Następnie należy zorientować się jaka aktywność wolontariacka może być podjęta w szkole, a także jakie placówki społeczne i edukacyjne, w których mogliby pomagać wolontariusze, znajdują w sąsiedztwie. Jest to istotne przy określeniu programu zadań Klubu oraz zadań indywidualnych wolontariuszy.

Kiedy lista wolontariuszy i program zadań są gotowe, a opiekun wybrany, należy zgłosić ten fakt do dyrektora swojej szkoły (lub placówki oświatowej) z prośbą o powołanie Klubu Ośmiu i podpisanie deklaracji współpracy z Fundacją.

Po uzyskaniu zgody dyrekcji należy przesłać ją wraz z poniższymi dokumentami do Fundacji lub do jej Oddziału (dostępne na stronie Fundacji Świat na Tak <http://swiatnatak.pl/kluby-osmiu-aktualnosci/>):

1. wypełniona i podpisana przez dyrekcję w dwóch kopiach deklaracja współpracy – w deklaracji należy podać nazwę i adres szkoły oraz imię i nazwisko opiekuna Klubu,
2. zgłoszenie Klubu Ośmiu – musi ono zawierać nazwę i pełny adres placówki wraz z imionami i nazwiskami opiekuna oraz gospodarzy Klubu i skarbnika oraz danymi kontaktowymi do nich (nr telefonu, adres e-mailowy),
3. lista członków Klubu – taką listę, z nazwiskami i danymi teleadresowymi wolontariuszy (już działających jak i dopiero dołączających) należy przesłać do Fundacji na początku każdego roku szkolnego,
4. deklaracja wolontariusza – każdy z młodych wolontariuszy zobowiązany jest do wypełnienia deklaracji na podstawie której zgłasza uczestnictwo w Klubie Ośmiu. Podpisując deklarację wolontariusz zobowiązuje się do przestrzegania zasad oraz do aktywnej działalności w Klubie. Ponieważ w większości członkami Klubu są osoby niepełnoletnie, deklarację

- musi podpisać przynajmniej jeden z rodziców lub opiekunów prawnych.
5. roczny plan pracy – to rozpisany na każdy miesiąc roku szkolnego program pracy Klubu. W każdym miesiącu powinno być realizowane przy najmniej jedno zadanie, które zostało przewidziane w programie działalności Klubu, np. w grudniu może to być wigilia z podopiecznymi, w styczniu to może być bal integracyjny, itp.

Po otrzymaniu wymaganej dokumentacji Zarząd Fundacji podejmuje decyzję o rejestracji nowego Klubu. Po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku, Fundacja ze swej strony podpisuje deklarację współpracy, odsyła jedną kopię nowo powstałemu Klubowi, jednocześnie nadając mu kod rejestracyjny, a każdemu członkowi numer identyfikacyjny.

Wolontariusze mogą otrzymać legitymację wolontariusza. Wniosek o jej wydanie składa opiekun Klubu.

Kontakt

FUNDACJA ŚWIAT NA TAK

Al. J. Ch. Szucha 27

00-580 Warszawa

tel.: +48 22 629 63 34

fundacja@swiatnatak.pl

www.swiatnatak.pl

Fundacja Wrocławskie Hospicjum dla Dzieci (Katarzyna Lubiszewska)

Fundacja Wrocławskie Hospicjum dla Dzieci to organizacja, która wspiera terminalnie i przewlekle chore dzieci na terenie Dolnego Śląska. Jest najdłużej działającym na terenie województwa hospicjum domowym dla dzieci. Podopieczni fundacji, nieuleczalnie chore dzieci, są w swoich własnych domach. Tam gdzie czują się bezpiecznie dociera do nich pomoc lekarzy i pielęgniarek, zapewniony jest też niezbędny sprzęt medyczny oraz wsparcie psychologów.

W ramach wolontariatu szkolnego organizacja zaprasza do udziału w akcjach:

- Pola Nadziei to międzynarodowy program edukacyjny. Jesienią wspólnie sadi się kwiaty żonkili – symbol zwycięstwa życia nad śmiercią. Do wiosny odbywają się spotkania edukacyjne dotyczące wolontariatu i opieki hospicyjnej, następnie wiosną placówki organizują kwesty i festyny (lub biorą udział w kwestach organizowanych przez fundację). Jednym ze stałych elementów akcji jest Żółty Marsz Życia – pokojowa demonstracja, która pokazuje, że osoby nieuleczalnie chore są tuż obok nas, że żyją i mają, tak jak wszyscy, swoje marzenia.
- Nakrętki dla Hospicjum to zbiórka surowców plastikowych, które następnie są odpłatnie przekazywane do recyklingu. Akcja, która trwa od ponad 10 lat propaguje zachowania ekologiczne.
- Wrocławski Bieg Sponsorowany to akcja łącząca sport z przedsiębiorczością. Dzieci i młodzież szukają sponsorów, którzy płacą za każde pokonane okrążenie. Młodzi uczą się pomagać, przelamując swoje ograniczenia. Bieg organizowany jest z okazji Pierwszego Dnia Wiosny, na terenie Hali Stulecia. Podczas ostatniej edycji biegło prawie 3 000 dzieci z Wrocławia i najbliższej okolicy.

Jak można zacząć współpracę z Fundacją?

- Zgłoś szkołę do współpracy poprzez formularze zgłoszeniowe, dostępne na stronie internetowej fundacji. Formularz zgłoszeniowy jest jednocześnie porozumieniem świadczącym o współpracy.
- Po zgłoszeniu oczekuj na maila z prośbą o wsparcie w różnych działaniach – akcjach cyklicznych, Polach Nadziei, Nakrętkach etc. Raz w miesiącu fundacja wysyła informację o zrealizowanych i planowanych działaniach.
- Szkoła może sama zorganizować festyn, kiermasz, zbiórkę, koncert etc. na rzecz fundacji „Wrocławskie Hospicjum dla Dzieci”.

W ramach współpracy z fundacją, szkoła może liczyć też na pomoc w organizacji pogadanek i prelekcji nt. wolontariatu, promocję działań wolontariuszy oraz wymianę pomysłów i doświadczeń. Na koniec roku szkolnego organizacja przekazuje dyplomy z podziękowaniami do każdej placówki, a także na prośbę szkoły imienne zaświadczenia dla uczniów o angażowaniu się w wolontariat.

Kontakt

Fundacja Wrocławskie Hospicjum dla Dzieci

ul. Jedności Narodowej 47/47a/49a, 50-260 Wrocław

Koordynatorka wolontariatu: Balbina Bujak

tel. 795 524 909

wolontariat@hospicjum.wroc.pl

www.hospicjum.wroc.pl

Stowarzyszenie Medyczne Hospicjum dla Dzieci Dolnego Śląska „Formuła Dobra” (Ewa Janowicz)

Działające od kwietnia 2016 roku hospicjum opiekuje się obecnie 119 małymi podopiecznymi z terenu województwa dolnośląskiego. Pomaga nieuleczalnie chorym dzieciom i wspiera ich rodziny. Każdego dnia zespół „Formuły Dobra”, przychodzi z pomocą do domów pacjentów. Dla nas ważne jest, aby mogli pozostać w miejscu, które każdemu z nas kojarzy się ze spokojem, bezpieczeństwem, harmonią – w domu. Jesteśmy z nimi naprawdę. Mamy nadzieję, że dołączycie do bohaterów Formuły Dobra. Razem możemy lepiej opiekować się naszymi podopiecznymi!

Organizacja zaprasza do współpracy szkoły zainteresowane wsparciem działań stowarzyszenia.

Przykładowe formy działania:

- zbiórki finansowe przy okazji kiermaszu, pokazu, wypieku ciast,
- koncerty, zawody kwesty oraz zbiórki potrzebnych artykułów,
- opieka nad danym pacjentem,
- udział w akcjach proponowanych przez Formułę Dobra,
- własne inicjatywy uczniów i nauczycieli – Wasze Formuły Dobra.

Co należy zrobić, aby dołączyć do Formuły Dobra?

- żeby zgłosić szkołę należy wysłać wiadomość o możliwości podjęcia współpracy z Formułą Dobra na adres: wolontariat@formuladobra.pl,
- następnie odbywa się rozmowa telefoniczna koordynatora z ramienia szkoły z koordynatorem z hospicjum,
- podpisanie porozumienia o współpracy,
- odebranie „Certyfikatu dobra” po zakończonych akcjach.

Korzyści ze współpracy:

- wspólne budowanie społeczeństwa odpowiedzialnego społecznie.
- świadome kształtowanie idei pomagania i wolontariatu podczas prelekcji.
- satysfakcja płynąca z wykonania wspólnego zadania i realizacji celu.
- opublikowanie podziękowań w mediach społecznościowych, za zgodą osób zainteresowanych.

- „Certyfikat Dobra” dla szkoły i/lub najbardziej zaangażowanej klasy.

Kontakt

Stowarzyszenie Medyczne Hospicjum dla Dzieci Dolnego Śląska „Formuła Dobra”

ul. Benedyktyńska 12, 50-350 Wrocław

Koordynatorka wolontariatu Ewa Janowicz

tel. 792 790 109

wolontariat@formuladobra.pl

www.formuladobra.pl

Program „My dla świata” (Jacek Bednarek)

„My dla świata” jest programem autorskim Stowarzyszenia „ŻYJ KOŁO-ROWO!” polegającym na wspieraniu grup wolontariatu adekwatnym do ich aktualnych potrzeb i możliwości Stowarzyszenia.

Przystąpienie szkolnej grupy wolontariuszy do programu następuje poprzez dostarczenie do siedziby Stowarzyszenia wypełnionej i podpisanej przez dyrektora szkoły karty zgłoszeniowej dostępnej na stronie www.wolontariusz.org. Zgłoszenie takie nie niesie żadnych zobowiązań. Rozwiązania oferowane w programie są dostępne również dla grup niezgłoszonych, choć dostarczenie karty porządkuje współpracę i usprawnia komunikację. W programie mogą też uczestniczyć grupy obsługiwane formalnie przez inne podmioty, jak Kluby Ośmiu, Szkolne Koła Caritas, wolontariusze podpisujący porozumienia z dyrektorem szkoły, czy korzystający z innych rozwiązań.

Zakres możliwości oferowanych w ramach programu jest zmienny. W zależności od dostępnych możliwości Stowarzyszenie oferuje następujące narzędzia:

- udostępnienie osobowości prawnej – grupy, które nie mają zabezpieczonych rozwiązań formalno-prawnych mogą korzystać z osobowości prawnej Stowarzyszenia, posługując się formularzami porozumień i rozwiązaniami formalno-prawnymi Stowarzyszenia. Grupy takie funkcjonują przy swojej szkole i są prowadzone przez koordynatora szkolnego, będąc jednocześnie zrzeszonymi (formalnie) w Stowarzyszeniu. Dla wolontariuszy, którzy tego potrzebują, pod koniec roku szkolnego są wystawiane odpowiednie zaświadczenia;
- Akademia Animatorów Wolontariatu – koordynatorzy zapraszani są na wspólne spotkania tematyczne. Akademia pozwala na wsparcie organizacyjne, podnoszenie standardów i jakości funkcjonowania, integrację środowiskową i wymianę doświadczeń. Cykliczna współpraca z koordynatorami pozwala na prowadzenie środowiskowej diagnozy potrzeb, a następnie wypracowanie rozwiązań;
- doradztwo indywidualne – koordynatorzy grup wolontariackich korzystają z indywidualnego doradztwa formalno-prawnego, organizacyjnego i kompetencyjnego związanego z napotykanymi przez nich sytuacjami i trudnościami;

- newsletter – narzędzie pozwalające na sprawną komunikację oraz zwiększające dostęp do informacji o podejmowanych działaniach, aktualnych wydarzeniach i ważnych zagadnieniach.
- wymiany międzynarodowe – zainteresowane grupy wolontariuszy mają możliwość goszczenia w swej szkole wolontariuszy z Chin oraz przygotowania i realizacji projektów wymian młodzieży w ramach programu Erasmus+.
- W planach są również projekty międzynarodowe dla koordynatorów;
- targi wolontariatu – jednodniowe wydarzenie umożliwiające zapoznanie się w jednym miejscu z przedstawicielami różnych organizacji i instytucji oraz ich propozycjami dla wolontariuszy;
- szkolenia dla wolontariuszy i koordynatorów – w miarę swych możliwości Stowarzyszenie prowadzi warsztaty i szkolenia dla wolontariuszy i koordynatorów. Część z nich odbywa się w ramach Akademii Animatorów Wolontariatu czy targów wolontariatu. Inne organizowane są w drodze otwartego naboru bądź też ustalone indywidualnie;
- certyfikat „WOLONTARIAT O.K.” – weryfikowanie i potwierdzanie spełniania przez wolontariuszy, szkoły i koordynatorów ustalonych standardów jakości;
- sieć kontaktów – Stowarzyszenie umożliwia organizację wspólnych działań (np. akcje wolontariackie, wydarzenia integracyjne, itp.) oraz rozpowszechnianie różnorodnych informacji pomiędzy grupami.
- integracja środowiskowa – w zależności od aktualnej sytuacji i dostępnych możliwości Stowarzyszenie we współpracy z innymi podmiotami organizuje różnorodne wydarzenia środowiskowe.

Podstawowym założeniem programu jest wspieranie wolontariatu bez narzucania rozwiązań. Tak więc uczestników programu nie obowiązują żadne ogólnie zobowiązania, a korzystanie z wypracowanych propozycji może odbywać się w sposób wybiórczy.

Kontakt

Stowarzyszenie „ŻYJ KOLOROWO!”

pl. Św. Macieja 5A 50-244 Wrocław

tel. 695 599 468

biuro@wolontariusz.org

wolontariusz.org.pl

ZAŁĄCZNIKI

POROZUMIENIE WOLONTARIACKIE

zawarte w dniu we Wrocławiu, pomiędzy niżej wymienionymi Stronami:

Szkołą
z siedzibą we Wrocławiu, przy ul., reprezentowaną przez Dyrektora
zwaną w dalszej części Korzystającym,

a
legitymującym/cą się legitymacją szkolną nr
nr PESEL
zamieszkałym/łą
za pisemną zgodą rodzica lub opiekuna prawnego,
zwanym/ą dalej Wolontariuszem.

Wstęp

Korzystający oświadcza, że jest podmiotem na rzecz którego zgodnie z art. 42 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 27 października 2010 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 1057.) mogą być wykonywane świadczenia przez wolontariuszy.

Wolontariusz oświadcza, że posiada kwalifikacje i spełnia wymagania niezbędne do wykonywania powierzonych czynności.

Mając na względzie ideę wolontariatu, u podstaw której stoi dobrowolne, bezpłatne wykonywanie czynności, a także biorąc pod uwagę charytatywny, pomocniczy i uzupełniający charakter wykonywanych przez wolontariuszy świadczeń Strony porozumienia uzgadniają, co następuje:

1. Korzystający i Wolontariusz zawierają porozumienie o współpracy w zakresie świadczenia pomocy wolontariackiej.
2. Wolontariusz zobowiązuje się wykonać w ramach porozumienia następujące świadczenia:
 - a.
 - b.
 - c.
3. Rozpoczęcie wykonania świadczeń strony ustalają na dzień, a zakończenie do
4. Wolontariusz jest zobowiązany wykonywać uzgodnione czynności osobiście.
5. Korzystający poinformował Wolontariusza o zasadach bezpiecznego i higienicznego wykonywania świadczeń oraz takie warunki zapewnia.
6. Wolontariusz zobowiązuje się do zachowania w tajemnicy wszelkich informacji w zakresie wykonywanego porozumienia, a zwłaszcza informacji związanych z sytuacją socjalną i zdrowotną osób, na rzecz których świadczy pomoc.
7. Wolontariusz ma prawo do uzyskania pisemnego zaświadczenia oraz opinii o wykonywanej pracy.

8. Porozumienie może być rozwiązane przez każdą ze Stron z 14-dniowym wypowiedzeniem.
9. W sprawach nieuregulowanych porozumieniem zastosowanie ma Kodeks Cywilny oraz Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
10. Wolontariusz został poinformowany o przysługujących mu prawach i obowiązkach.
11. Porozumienie sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym dla każdej ze stron.

.....
KORZYSTAJĄCY
podpis

.....
WOLONTARIUSZ
podpis

.....
RODZIC/OPIEKUN PRAWNY
podpis

Do porozumienia należy dołączyć niezbędne zgody i oświadczenia m.in. zgodę na przetwarzanie danych osobowych, czy zgodę na wykorzystanie wizerunku.

DZIENNICZEK WOLONTARIUSZA

Jestem Wolontariuszem Szkoły Podstawowej nrwe Wrocławiu

Imię i nazwisko

Klasa

Rok szkolny

Opiekun Szkolnego Koła Wolontariatu.....

PAMIĘTAJ:

1. w dzienniczku zapisuj wszystkie akcje, w których bierzesz udział.
2. dbaj o dzienniczek.
3. pod koniec roku oddaj go opiekunowi wolontariatu.

Lp.	Data	Akcja	Podpis opiekuna

Miejsce na Twoje notatki

.....

.....

.....

DZIENNIK DZIAŁAŃ WOLONTARIUSZA

w roku szkolnym

Imię i nazwisko
Klasa
Opiekun Szkolnego Koła Wolontariatu

Dziennik służy dokumentowaniu wszystkich działań w ramach szkolnego wolontariatu, jak i innych działań wolontariackich. Powinny być w nim notowane: stałe dyżury w miejscach odbywania wolontariatu, udział w warsztatach, udział w jednorazowych akcjach i zebraniach wolontariuszy.

Lp.	data	miejsce	Rodzaj działania np. stały dyżur, jednorazowa akcja, warsztaty itp.	Ilość godzin	Podpis opiekuna

Miejsce na Twoje notatki

.....
.....
.....

SPRAWOZDANIE WOLONTARIUSZA

Imię i nazwisko
Klasa
Rok szkolny
Opiekun Szkolnego Koła Wolontariatu

Opisz, na czym polegały Twoje działania w ramach wolontariatu w tym roku szkolnym (w jakich akcjach i stałych działaniach brałeś/teś udział, jakie zadania wykonywałeś/teś, ile godzin wolontariatu zrealizowałeś/teś?)

.....

Czego nauczyłeś/ nauczyłaś się podczas realizacji tych działań? Jakie umiejętności rozwinąłeś/ rozwinęłaś?

.....

Z czego jesteś najbardziej zadowolona/y? Co uważasz za swój największy sukces?

.....

Na jakie trudności natrafiłeś/ natrafiłaś podczas wykonywania tych działań?

.....

Co Twoim zdaniem można zmienić w przyszłorocznych działaniach koła wolontariatu?

.....

Co chciałabyś/ chciałbyś przekazać koordynatorowi wolontariatu? Jak oceniasz współpracę z nim?

.....

.....

Inne Twoje uwagi, spostrzeżenia, refleksje

.....

.....

Dokumenty załączone do sprawozdania:

- a.
- b.
- c

.....
podpis wolontariusza

Podziękowania

Wszystkim osobom zaangażowanym w przygotowanie poradnika serdecznie dziękujemy. Zapraszamy do podzielenia się sugestiami, wrażeniami i uwagami na temat tej wersji poradnika. Wiadomości można wysłać na adres centrum@wolontariat.wroclaw.pl.

Zespół ds. wolontariatu / Wolontariat Wrocław
Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego

